

SZENT

# KERESZTÚTI

## INTÉSEK.

ELŐADTA

### KÖRÉSZ KELEMEN

SZENT FERENC SZERZETEBELI ATYA.

ESZTERGOM  
NYOMATOTT HORÁK EGYEDNÉL.

1868.

Cum opus, cui titulus: Szent Keresztsüli Intések, a P. Clemente Köréssz, Ord. S. Francisci Provinciáé S. Máriáé Presbytero concinnatum, nil, sive contra fidem catholicam, sive homos mores, contineat, út typis mandari queat, praesentium tenoré facultatem concedo. Posonii die 10-a Decembris.

*P. Maurus Kubiss m. p.*  
Ord. Minor. S. Francisci, Provinciáé  
S. Mariae Minister Provinciális.

1.

## KERESZTÚT ELŐTT.

Én vagyok az út, igazság, és élet J. 14, 6.

Midőn a jelen ájtatosságban helyesen, és sikeresen eljární akarunk: szükséges nem csak érteni a keresztútnak jelentését, hanem még azon üdvös tanulságot is jól meggondolni, melly belőle merittetik; szükséges nem csak mindazt ajtatos lélekkel, és pontosan elvégezni, a mi e végre ki van szabva az egyháztól, hanem azon erkölcsi kötölességeket is kell teljesíteni, mellyek különösen ezen ájtatosság folytán ránk haramlanak. Dicséretes ugyan tudni: mi a keresztről? dicséretesebb még: a keresztről járni is; de legdicséretesebb: ösztönt venni belőle jámbor viseletre. Mert a vallásos gyakorlatokat érteni is kell, mivelni is, de leginkább a jóságos élet ébresztésére, és tökéletesítésére is fordítani; ha csak be nem akarjuk érni a csupa *hittel, cselekedetek nélkül*, melly, a szent írás szerint, *magában holt*, nem üdvözít; ha csak képmutatók lenni nem akarunk, kik a rendelt szer-tartásokat, s mindenben csak a külső vallásos tételeket aggodalmas pontossággal teljesítették, de a

belől lelkei javulásra nem törekedtek, a törvények hagyásait lelkei furdalás nélkül megszegtek.

Az egyház, midőn a szent keresztút ájtatos-ságát behozta, mindenek előtt azt kívánta híveitől, hogy minden könyörgéset, énekeket, elmél-kedéset elmondják, vagy legalább figyelemmel kisérjék, mellyek ezen szent foglalatosságra nézve szokásban vannak, és a Krisztus képeit állomás-ról állomásra látogassák, vagy legalább elméjükben forgassák, s ezen járathoz búcsút kötött. Kívánja azután, hogy a hívek meg is ismerkedjenek a szent keresztutérrelmével. A keresztut azon fájdalmas út, mellyet Krisztus tett Pilátus házától, hol halára ítéltetett, a koponya hegyre, hol felfeszítetett. Va-lahányszor tehát a kereszt ájtatosságán megjele-nünk, minden nyiszor jusson eszünkbe, hogy azon útnak, azon járatnak emlékezetét üljük, mellyet Üdvözítőnk, a keresztet vivén vállán, szent vérével megáztatott, nyomdokival megjelölt, és megszen-telt. Krisztus szerzője a Keresztutnak. Járták pedig legelőször a Keresztutat a boldogságos Szűz Mária, Krisztus tanítványi, és azon kesergő asszonyok, kik Jézust Jerusalem városából a vesztő helyre kisérték. Vallásunk hagyománya szerint azután is többször meglátogatták Üdvözítőnk szentvedésének helyeit, és ott róla elmélkedtek. Már az első ke-resztenyek követték e példát, kik minden egyéb szen-teknek sírjait, minden különösen Krisztus szentvedése helyét időről időre látogatták, és ott ájtatoskodtak. Midőn pedig a kereszteny hit tovább is elterjedett,

az egész világ minden részeiről esztendőnkint számosán zarándokoltak a szent földre, s meglátogatok születése helyét, a Koponyahegyet és a szent koporsót. Szegények úgy mint boldogok, békés családok, s fegyveres csapatok, lelki atyák nem különben mint világiak, sőt fejedelmek is törödött lélekkel ügyeztek e helyekre, s ott végzék könyörgéseiket, s töredelmöket, soknak óhajtása lévén ott meghalni. Nemsokára azonban hitetlenek foglalták el a szent földet, és a híveket üldözték: azért már kevesedtek e zarándokságok. S minthogy amúgy is meszsze esik tőlünk Jerusalem, azért a római egyházfők, mindenkit részesíteni kívánván a búcsúban, szent Ferenc szerzetének megengedték, hogy a keresztutat egyházaiban föllállíthassa, s a kik ezt meglátogatják, szintúgy búcsút nyerjenek, mintha a szent földre zarándokoltak volna. Ez röviden története a szent Keresztnak.

De mi ebben a fődolog? Az, hogy mindenki ezen ájtatos járatból lelki jóságának gyarapítását vegye. Krisztus, midőn példájának követésére int, magamagát, az az: szent életét *útnak* nevezi: *En vagyok az út, igazság, és élet:* Ezek az ő szavai, mellyekkel egyszersmind jelenti, hogy igazság, és ehhez szabott élet azon út, mellyen utána járunk, s az örök dicsőségre bemenjünk. A zsoltáros az isteni hagyásokat szinte *utaknak*, ösvényeknek mondja: (118, 151.) *Minden utaid igazság;* úgymond. Azért fohászkodik számtalanszor: (5, 9.) *Igazgasd a te színed előtt utamat.* (14, 4.) *A te utaidat mu-*

*tasd meg nekem uram. (85, 11.) Vezess engem uram a te utadra. (118, 5.) Vajha igazítatnának útjaim a te igazságid megőrzésére. (118,29.) A hamisság útját távoztasd tőlem. A Keresztül tehát arra emlékeztessen, hogy istennek útjait, az az: törvényeit megtartsuk, s a jóságos erkölcsöket gyakoroljuk. Különösen pedig azt juttassa eszünkbe, hogy Krisztust követnünk kell; az ő nyomdokiba lépni, s vele szenvendni tartozunk, ha igaz tisztelői vagyunk, ha szívünk érzelmeivel az ő kínos utjának emlékezett ez ájtatossággal megújítani szándékunk. (Mát. 14, 24.) A ki utánam akar jönni, vegye fel keresztjét. (L. 14, 27.) A ki nem tudja a keresztet viselni, nem lehet tanítványom. Úgymond Krisztus. Mind a ránk mért bajokat szenvendjük tehát türéssel, mind azon kötelességekben is járunk el szívesen, melylyek nehezünkre esnek. így végezvén a szent Keresztutat, megfelelünk az egyház szándékának; így lépvén Krisztus nyomdokiba, lesz érdemünk az örök életre. Mert: (L. 24, 26.) így kellett Krisztusnak is szenvendni, s az ő dicsőségébe bemenni.*

1.  
**KERESZTÚT UTÁN.**

Vizsgáljuk utainkat, és keressük, s térijünk vissza  
az úrhoz. Sír alm. 3, 40.

Végére járunk a szent Keresztut ájtatosságának. Elkísértük a szenvédő Jézust első lépésétől fogva utolsóig. Mgettük azon utat, mellyen ő előttünk járt. Csak még egyszer, utolsó ízben, befejezésül meglátogatjuk a Krisztus szenvedését képben mutató állomásokat, hogy lássuk, valljon úgy zarándokoltunk e, mint azt az egyház tőlünk kívánja. Láttuk Üdvözítőket Pilátus házánál kegyetlenül megostoroztatni, tövissel csúfosan folkoszoruztatni, s a gyalázatos kereszthalára igazságtalanul elítéltetni. Láttuk, hogyan tették vállaira a hóhérok a keresztfát. Láttuk hogyan rogyott össze a kereszt súlya alatt, sok vér vesztesége miatt. Láttuk, hogyan találta ezen útjában Máriát, édes anyját. Láttuk, hogyan verítékezett Üdvözítőnk, s arczát keszkenyőbe törlé, s rányomá véres képmását. Láttuk, hogyan esett el Krisztus a városkapunál arccal a földre, és szidalmaztatok, veretett. Láttuk, hogyan siratták az ájtatos asszonyok. Láttuk, hogyan esett el a Koponyahegy tövében. Hogyan rántották le öltözetét, és szakíták föl sebeit. Hogyan szegeztek föl a feszületre. Hogyan emeltetett föl két lator

között. Végre levétetését, és temetését. Mind ezt micsoda érzéssel szemléltük.

*Vizsgáljuk utainkat, és keressük, és térijünk visz-sza az úrhol. így szól a siralmak könyve, így az isteni szóvivő nekünk is, kik Jézus szent Kereszttújának emlékezetét megülltük. Vessünk számot magunkkal, vegyük vizsgálóra utainkat; és ha lát-juk, hogy tévelygös, hogy gonosz utakon jártunk, hogy iélrementünk, s eltávoztunk az úrtól: ipar-kodjunk mennél előbb visszafordulni, jó útra térti; s az úrhol közeledni. Nem elég ugyan is csak megismerni, emlegetni, magasztalni az ur útjait: hanem azokon járni, azokat meg is őrizni, köte-lességünk. Vigyázzunk, s rajta legyünk, nehogy rólunk is elmondathassék, a mit a teremtés könyve fölholoz: (I. M. 6, 12.) *Minden test elrontotta az ő útját.* Megtartottuk e azt, a mire int: (Jerem. 10, 2. ) *A hitetlen nemzetek utjain ne járjatok.* Elmond-hatja e mindenki igaz lélekkel magáról a zsoltárral: (118, 32.) *A te hagyásid utjain jártam.* (118, 101.) *Minden rossz úttól eltiltottam lábaimat.* (118, 104.) *A hamisság minden útját gyűlölttem.* Nem kell e inkább megváltanunk, hogy rajtunk is történt, a mit a zsoltár mond: (10,5.) *Bemocskoltattak utjai.* (13, 3. ) *Töredelem, és boldogtalanság az ő útjaikon.* A béke útját meg nem ismerték. Nem kell e mellünkre tett kezekkel megváltani, a mit a szent bőlcs mondat az hitetlenekkel: (Böl. 5, 6. 7.) *Eltévedtünk az igazság útjáról.* Az ur útját nem tudtuk. Nem tar-tozunk e azok közé, kikről a bőlcs szóvivő mond*

ja: (2, 16.) *A kik elhagyták az egyenes utat, s eltertek gonosz utakra.* Eljártunk e azokban becsületesen, a mik kötelességünké tétettek? Nem voltunk e kétszínűek, az egyházban igen nagy ájtosságot, istenességet a szent Keresztút alatt mutatván, de életünket meg nem jobbítván? Megtartottuk e istennek törvényét sértetlenül? Nem voltunk e igazságtalanok embertársaink iránt? s nem akartuk o ravaszul szenteskedéssel pótolni, a mit ellenük rosszat elkövettünk? Különösen; nem türhetetlenkedtünk, nem zúgolódtunk e isten ellen bajainkban, szenvedésinkben? Nem vontuk e ki magunkat azon tartozások alól, melyek némi akadályokkal összekötve, nagyobb megfeszítést, fáradtságot kivannak, vagy kellemetlenséget okoznak? Nem tettük e magunkat érdemetenekké arra, hogy Krisztus tanítványinak nevezessünk, midőn a keresztet vállainkról levetettük? Tettünk e lépést arra, hogy Krisztus nyomdokit követvén kereszjtét viseljük? Boldogok! s ismét boldogok! ha azt méltán magunkról mondhatjuk, hogy az ur utján jártunk; de annál boldogtalanabbak! ha ezen kérdésekre nem úgy felelhetünk, a mint azt a Keresztut áj tatosságának kitűzött vége kívánja. Azonban még jóvá tehetjük gonoszságunkat, még van idő megtérésre, igazodásra. (Jerem. 18, 11.) *Térjen vissza mindenki rossz útjáról, s igazításokat útjaitokat.* Az isten még most is kegyelmezz a bűnösnek, a mint (Isai. 55, 7.) mondja: *Hagyja el útját a gonosz, s a hamis férfiú az ő gondolatjait; s térjen vissza az*

úrhol: *s irgalmazand neki; s a mi istenünkhoz: mert sokat elengedend.* Ne halogassuk a megtérést, ne biztassuk magunkat az isten irgalmával; hanem inkább avval háláljuk meg hosszú türését; hogy siető léptekkel mennél előbb az ő útjára térijünk, az ő hagyásit mennél szentebbül megtartsuk.

Nekünk mondja azt a bölcs szóvivő: (5, 11. 12.) *Ne menj minden útra. Légy erős az ur utján.* Mert a példabeszédek szerint: (15, 19.) *Utálat az urnák minden igazságtalan út. Az élet jámborsága* tehát Krisztus követése. Mert a szent példabeszéd szerint: (16, 5.) *A jó út kezdete: cselekedni az igazságot.* Az élet rosszainak: veszteségek, gyalázatnak, betegségek türelmes szenvédése, igazi Keresztről. Ki erre nem kész, nem képes: az sikert nélkül ájtatoskodik, az búcsút nem nyer. Csak a ki isten akaratjában megnyugszik, és kereszttjét viseli: az végezte üdvösen ezen utat, melyről mondja: (Isai. 35, 8.) *S lesz ott ösvény, és út, és szent útnak nevezteténdik, nem megy át rajta a szennyes, s lesz nektek egyenes útul, hogy a bolondok ne tévelyegjenek rajta.*

2.  
**KERESZTÚT ELŐTT.**

Melly szoros a kapu, és keskeny az út, melly az életre viszen. Mát. 7,14.

Szent útra indultunk, szent zarándokságban járunk, szent bucsumenetben részt veszünk, midőn ezen ájtagatosságra jámbor lélekkel összegyültünk. De épen azért, mivel ily lelki utazásra fölkészültünk, mindenek előtt attól óvakodjunk, nehogy azt csak testiképen végezzük, az az: nehogy testünk ugyan jelen legyen, de lelkünk távol innen bolyogjon; nehogy ajkaink talán hangoztassák a könyörgő, s éneklő szavakat, de a melly téteről a lélek keveset, vagy semmit sem tud mert figyelmetlen, mert elszórakozott. Azután ne is érje be vele a szent kereszt utonjárója (mert ez tulajdonkép a mi utazásunk neve) hogy a kiszabott ájtagatosságot ugyan elvégezte, de erkölcsé azért még sem javult meg; tartsa minden szeme előtt a Nemzetek Tanítója intését: (Gál. 5, 16.) *Lélek szerint járjatok, és a testnek kívánságit véghez nem viszitek.* Leginkább pedig gondolják meg a szent Keresztút ájtagatosságának gyakorlói, hogy csak akkor van igazi érdemök, akkor merítenek belőle igazi üdvösséget: ha az életben előforduló, s rájok nehezedő bajokat, kereszteket türelemmel viselik; ha nem a ké-

nyelmes utat keresik; hanem a melly bokros utón kell járniok, azt igazán isten országába vezető pályának fölismерik, tekintik. Hiszen Üdvözítőnk is mondja: *Melly szoros a kapu, és keskeny az út, melly az életre viszen.*

Kétféle utón járnak az emberek földi zarán-dokságukban, mellyek egyike a kitűzött helyre visz, másika inkább eltévelítvén azt, attól tova, félre vezet. Már a régi bölcs (Prodíkosz Sophista) úgy adá elő e két különböző utat, mint a mellyek egyike igen fáradtságos, de jutalmas, másika pedig igen kecsegtető kezdettel bir, de vége veszedelmes. A bálványozás hite szerint születék az istenek fejedelmétől, és halandó anyától a régi kor hőseinek legnagyobbika. Pályája kezdetén egy kétfelé elágazó útra ért az ifjú, hol neki két istenasszony megjelent. Az egyik istenné bájos ingerekkel rágogva, minden baj, és veszély eltávoztatását igére neki, s minden öröömöt, minden gyönyör eldeletét, ha az ő vezetésére akarná magát bízni. Ez a csábitó bujaság volt. A másik, nem kevésbé szép amannál, de komoly, szerény, s méltóságos, halhatatlanságot igére neki, ha az ő segedelmével az élet minden veszélyeinek, s bajainak bátran kívánná férfias mellét ellene szegezni. Az ifjú hős, kinek szívét a vétek csábitó hangai nem illeték, mélyen érzé az erkölcs istennője szavait, s magas eredetére, hivatására, s erejére emlékezve, ennek adá kezét, ezt választá élete állandó társának. Eddig a rege. És te isten képére alkotott ember! te

kereszten megváltott hív! te nem emlékezel magas származásodra? te nem érzed magadban az isteni erőt? te nem juttatod eszedbe mennyei rendeltekessédet?

Hasonló ehhez a mit a szent bölcs mond: (*Is. 7, 15.*) *Az isten elejétől fogva teremtette az embert, és az ő tanácsának kezében hagyta öt. Elejbe adta az ő parancsolatit, és hagyásit. Ha a parancsolatokat megakarod tartani, és örökké kedves hívsséget szerezni, megtartnak téged. Elődbe tette a vizet, és a tűzet; a mellyre akarod nyíljtsd ki kezedet. Az ember előtt az élet, és halál, a jó, és a gonosz. a mellyik neki tetszik, az adatik neki.* A mi ott a kellemes, és kellemetlen út képében előterjesztetik: az itt víz, és tűz, élet, és halál hasonlatában fordul elő. Isten hagyásinak megtartása tehát szerez ezen biztatás szerint érdemet, melly az örök életben veszi jutalmát. Ha mi ezek megtartásával nem dicsekedhetünk: hiába támaszkodunk a mi utonjárásunkra; mert gonosz utakon jártunk, és igazi hazánkba nem érhetünk. A ki a testi gyönyörök útjára tér: az nem utazik, hanem tévelyeg, s végénélküл csavarog. A zsoltáros is csak azokat dieséri, kik isten útján járnak, mondván: (*118, 1.*) *Boldogok, a kik az úr törvénye szerint feddhetetlen utakon járnak.*

Elöttünk is két út áll: a világ útja, és az isten útja; amaz kényelmes, de romlásra visz: emez fáradalmat, de jutalom koszorúzza. Ez az a mit Üdvözítőnk mond: (*Mát. 7, 13. 14.*) *A szoros kapun*

*menjetek be; mert széles a kapu, és tág az út, melly a veszedelemre viszen, és sokan vannak, akik azon bemennek. Melly szoros a kapu, és keskeny az út, melly életre viszen, és kevesen vannak, a kik azt megtalálják.* Ezen keskeny, ezen meredek, ezen bokros, tövises, darabos út a szent Kereszt útja, a mellyen zarándokolni, szenvédéssel jár, de vége üdvösségek. Ama széles, ama kellemes, ama sima út a világnak, a testiségnek, a bünnek útja, a mellyen mindenféle-gyönyörök kecsegetetik az embert, de utóbb is kárhozatba taszítják. Ezt állítja a példa-beszédek könyve is arról, a ki istennek szövetségéről megfeledkezett; *mert, úgymond (2, 18.) az ő háza halálra hanyatlott, és az ő ösvényi kárhozatra. Minnyájan, a kik bemennek hozzája, vissza nem térnek, sem az életnek ösvényit meg nem fogják.* Hogy jó utón járj, és az igazak nyomdokit megőrizd. (2, 19. 20.) Ellenben a ki az istenes bölcseséget bírja, a kik istenesen élnek, azokról mondja: (P. B. 16, 17.) *Az igazak ösvénye eltér a gonosztól: az ő lelkének őrzője megtartja az ő útját.* A szent Kereszt útja az, melly az örök boldogságba viszen, s mellyen haladván, oda biztosan érünk is. Ha tehát sokszor az életben viszontagság, és baj nehezedik vállainkra: jusson eszünkbe, hogy a ki előttünk a Kereszttel vitte a Koponya-hegyre, sokkal tökéletesebb erkölcsű volt, mint mi a jó, és gonosz között ingadozó nyomorult teremtmények; s még is sokkal többet kelle szenvendnie, mint a mi nekünk jutott. Ha szükség nyom, és veszteség fosztogat; ha gyalázat pirít,

és kegyetlenség kínoz; ha bú emészt, és betegség sorvaszt: jusson eszünkbe, hogy a ki előttünk utat tört a dicsőségre, sokkal szegényebb, sokkal megvetettebb, és gyötörtebb volt, mint a mi ránk nehezedett; holott ő csupa igazság, és szentség vala. Se zúgolódás, se türelmetlenség, se kétségebesés ne rutitsa viseletünket, midőn az erkölcs utján nehézségekkel kell vívnunk. Se átkozásra ne fakadunk, se istenkáromló szavakra, midőn jámborságunkat a gonoszság üldözi. Bízzuk ügyünket istenre, hagyjuk magunkat rendelkezésére, nyugodjunk meg akaratján: és sikerét tapasztalhatjuk a szent Keresztutnak. Ez az élet-bölcseség, mellyről mondja a szent bölcs: (B. 14, 3.) *A te gondviselésed pedig atyám igazgatja, mert a tengeren is utat szerzettéi, és a habok között igen erős ösvényt.*

Elöttünk a példa, a követésre méltó példa, a mi fölkent Üdvözítőnk. A mint ő járta útját, úgy mi is indulunk utána. 0 azon bátor hajós, ki fölfödözé ama világot, melly a mi igazi honunk. Az ő utazásából bővítsük, és igazítsuk ismeretinket. Az ő tapasztalásai vezéreljenek. Mert csak akkor szólnak nekünk igazán az ő vigasztaló, s biztató szavai, mellyeket Tanítványainak mondott: (I. 14.) *És ha elmegek, és helyt készítetek nektek, ismét eljövök, és magamhoz veszlek, hogy a hol én vagyok, ti is ott legyetek. És a hová én megyek tudjátok, s az utat is tudjátok.* — (J. 14, 3. 4.) — *En vagyok az út, s az igazság, s az élet.* (J. 14, 6.)

2.

**KERESZTÚT UTÁN.***Ők pedig nem ismerték meg az én utamat.*

Zsid. 3, 10.

Megismerkedtünk a szent Kereszt utjával; megérthettük már, hogy az koránsem valami kellesmes, mulattató sétálás, hanem a legnagyobb alkalmatlansággal, és fáradtsággal összekötött zarándok-ság; olly utazás, melly véres nyomokat hágy maga után, mellynek minden lépése fájdalmasan esett; de melly a leggazdagabb tapasztalással töltötte el elménket, és szívünket a legnemesebb érzellemmel képezte ki. Vagy talán nem ez volt sikere? talán ez ájtatos-ság is, mint sok más, üresen, s eredmény nélkül hangzott el? Sokra, igen sokra nézve áll az, hogy a szent Keresztutat ugyan megjárta, de lelke üdvére semmi gondot nem fordított; most is a régi bűnös, most is azok nyomdokit követi, a kikről az Úr nehezteléssel mondja: *Ők pedig nem ismerték meg az én utaimat.*

Azokról, kik a bűnben megátalkodván sem istennel, sem emberrel nem törödnek, hanem folytat-ják gonosz életöket, minden magábatérés, minden jobbulás szándéka nélkül, szó sem lehet itten, mi-dőn a szent Keresztút ájtatosságának sikeretlensége minden igaz szívnek mély fájdalmat okozhat; hanem azokról, kik az ájtatosságban részt vesznek, s is-

mét könnyelműen vétkeznek; kik elmélkedvén arról, miként az ő feslettségök okozta Üdvözítőnk szenvedését, töredelmességre indulnak, erős fogadást tesznek, hogy többé nem vétkeznek, s isten törvénye szerint élnek; de nem sokára erről megfeledkeznek, az alkalom a rosszra ráveszi, a csábítás a jótól elvonzza, a kisértet megtántorítja, ismét vétkeznek, s ha újra magukba szállnak is, ingadozásuk következetében újra elesnek. Azokról lehet itten szó, kik tunyaságukban ezerféle kifogást tesznek az erkölcsi tökéletes élet ellen, azt lehetetlennek állítván az annyi csalódásnak, veszedelemnek kitett emberre nézve; azt lehetetlennek mondogatván a nyomorult halandónak, ki sokkal gyengébb elhatározással bir, mintsem hogy a melly igaz utón kezdett haladni, azon végig mehessen. 0 megismerheti az igazat, s meggyőződhetik a jóról; de azt életbe léptetni nem ő tőle függ. Ezer meg ezer akadály gátolja, így szólnak ők, s olly nehézségek gördülnek útjába, hogy ha még szakad is erőlködésében, még sem képes azokat legyőzni. Ez csak a közönséges erkölcs gyakorlásában; hát a midőn jámborságát üldözés nyomja, s jó viseletéért szenvedés éri, ki kívánhatja ezt az embertől, ki mindenfélekép erőtlenebb, mintsem hogy ezekkel sikeresebben megvív hasson, s győzedelem reményével magát kecsegtethesse? ki veheti rósz néven neki, ha a jóléttel, tisztelettel, gyönyörrel édesgető bűnhöz szegődik? Hogyan várhatni, hogy a jóból megmaradjon, melly neki bajt okoz?

Azonban ez hiú, ez kopasz mentség. Az emberi elme ugyan homályos, de nem egészen képtelen az igazság fölfogására; s az akarat, ha még olly gyöngének mondatik is, még is elég erővel bir a jónak követésére. Fáradtsággal kell az igazat megismerni, de jutalmas. Nehézséggel jár ugyan az állati indulatok legyőzése, de nem lehetetlenség. Igen könnyű a vétekre hajolni, de nem okvetetlen szükség. Nagy munkába kerül, az erkölcs utján előremenni, de erőnket fölül nem haladja. Ha pályánkra akadályok gördülnek is; de elháírthatók, elmozdíthatók, vagy legalább is az erkölcsi törvény megszegésére nem kényszerítenek. Ha alkalmatlan is a jámbor élet, de nem boldogtalan; még csak nem is oly kerves, mint azt sokan szeretik képzelní. Vannak kellemei az erkölcsnek is; nem mindig éri baj; nem mindig kell küzdenie. Csalatkozhatunk; de meg is igazíthatjuk ismeretinket. Veszedelem környezhet, és üldözés nyomhatja tisztes viseletünket; de van útmutató példa is, és sok segítő eszköz a jóságos életre.

És csak szemléljük, vizsgáljuk volta szerint, s elfogultság nélkül az erkölcsstelenséget, a bűnt: s meg kell ismernünk, be kell vallanunk, hogy a vétek elkövetésében, a gonoszság mivelésében szinte, sőt még több, még nagyobb bajokkal kell küzdeni. Csak kérjük számon a búnnek hívét, azt, ki eszének szavára hallgatni nehéznek tartja, s a féktelen indulatok uralkodása alatt áll; s ha nyíltszívű, ha önmagát ámítani nem akarja: tapasztalnia kell, hogy

ezben magatartással szinte sokféle viszontagságokba bonyolódott. Nem kell e csaknem megszakadásig erőinket sokszor megfeszíteni? nem kell e sok keserűséget, és fájdalmat szenvedni a mi baromi ösztöneink kielégítésében? Tagadhatatlan, sőt bizonyos, hogy legtöbbször, és közönségesen több, és nagyobb erőszakot kell tenni a rosszaság, a feslettség véghezvitelében, mint a legszorosabb erkölcs munkálatában. Tudják ezt magok is a gonoszok, s nem egyszer úgy nyilatkoznak, mint az istenteleneket beszélte a szent bölcs: (B. 5.) *Azért tévelyedtünk el az igazság utjáról, és az igazság világossága nem fénylett nekünk. Elfáradtunk a hamisságnak, és veszedelemnek utján, és nehéz utakat jártunk, az urnák útját pedig nem tudtuk.* Egy vizsga pillanat a közéletbe megtaníthat szinte arról, s bebizonyíthatja elégé, hogy valóban a világi javak megszerzésében az emberek bámulatos dolgokat visznek véghez: s erejük megfeszítését túlságosan felcsigázzák a hamisság üzésében. Nyeréséért, jövedelemért, gyarapodásért kész ez ember kényelmét, örökmét, becsületét, sőt életét is föláldozni. Hiú dicsőségeért, kitüntetésért vagyonát elpazarolja, egészségét elrontja, a halállal is szembe száll. Testi vágyainak, gyönyöréinek kielégítéséért veszteséget, fáradtságot, magaelvetést, szenvedést nem ismer. A bűnnek nincsenek e szomorú, fájdalmas következései? Az ember képes kincsét elszórni, alacsonylelküen csúszni mászni, legkedvesebb indulatjait is megtagadni, csak bűnös szándékát léptethesse életbe. Egyedül midőn erköl-

csösségről van szó; midőn az kívántatik tőle, hogy leikéért tegyen valamit; midőn a szenvedés útja nyílik előtte az örök dicsőség koszorújának elnyerhetésére: semmit sem akar magától elvonni, semmiről sem akar lemondani, semmit sem akar elvállalni. A bünnek élvén minden eltűrnek, minden megtesznek, minden mernek: csak az erkölcs fölhívásának nem engednek; s a legkisebb ellenállásra akadván, a legcsekélyebb bajtól éretvén, följajdúlnak, és számtalan kifogással magukat kötelezése alól kivonni ügyekeznek.

Mi, kik Üdvözítőnk kínszenvedése útját megismerünk, s azt az üdvösségebe vezetőnek tudjuk, ne kövessük ezen ingatag, ezen sem hideg, sem meleg emberek lépésit; hanem szüntelen elménkben forgatván a Nemzetek Tanítója mondását, s intését, azt kalauzul válasszuk az élet utjain. (I. K. 9.) *Nem tudjátok e, úgymond, hogy azok kik pályát futnak, noha minnyáján futnak de csak egy veszi el a jutalmat? Úgy fussatok, hogy elvegyétek. minden pedig, ki küzdéslen tusakodik, mindenektől megtartóztatja magát, s azok ugyan, hogy rothadandó koszorút vegyenek; mi pedig, hogy rothadatlant. En azért úgy futok, nem mint bizonytalanra; úgy harcolok, nem mint a levegőt vervén.* (I. K. 9, 24—26.) S igazán, ha világi jutalomért annyit tesznek, elviselnek az emberek: mennél inkább kell dolgozni, és szenvedni örök, mennyei bérért!!

3.

**KERESZTÚT ELŐTT.**

Krisztus is szenvédett érettünk, nektek példát hagyván, hogy az ő nyomdokit kövessétek.

I. Pét. 2, 21.

Valamint könnyebb valakit követni, mint neki utat mutatni: úgy könnyebb nekünk, kik a szent kereszttut ájthatosságára megjelentünk, az előttünk járt Krisztus után indulni, mint talán az élet útját ujan törni, s ismeretlen ösvényeken tévelyegni. Mert a hol ki van jelelve a pálya, meghatározva az állomások, kitűzve a hely, hová az út viszen: ott bátran haladhatni, s minden élboly gás nélkül végére juthatni. Előttünk is nyitva áll az út, melly az örökk boldogság hazájába vezet; Üdvözítőnk nyomott csapást, mellybe biztosan léphetünk; s az ő úti viszontragságai, az ő szenvédése, mellynek emlékezetét ájtatosan inegüllni ez alkalommal összejöttünk, tanulságul lehetnek nekünk arra, mire tartsuk magunkat készen? min kell átmennünk? hogyan érhessünk oda, hová ügyekszünk, hová ügyekeznünk kell? Ez az, a mit a Fötanítvány mond: *Krisztus is szenvédett érettünk, nektek példát hagyván, hogy az ő nyomdokit kövessétek.* Igenis, ő jó példával ment előre, azaz: nem csak szóval adott oktatást, hanem tettel is megmutatta, mit míveljünk? Nem kell aggód-

nunk, ha megtaláljuk e az igazi ösvényt? ha arra, tartunk e, merre kell? Mert íme! csak az ő nyomdokiba kell lépni, csak az ő léptet követni: s bizonyosan az üdvössége honába jutunk.

Ha illy hív útmutatónk van, illy biztos vezérünk, honnan jön az, hogy olly sokan még is téve-lyegnek az élet utjain, és nyomait nem találják? hogy számtalanon, ha megtalálták is, szándékosan félre mennek e nyomott ösvényről? honnan van az, hogy már a zsoltáros is kénytelen fölkiáltani: (76, 20.) *A tengeren a te utad, és a te ösvényid a sok vi-zen: és a te nyomdokid meg nem ismertetnek!* Valóban nagy értetlenség kívántatik azzhoz, vagy meg-rögzöttség, elzsibbadás a bűnben, hogy valaki e nyomdokokra rá ne ismerjen, rá ne akadjon. Úgy vagyunk evvel, mint az isten ismeretével, aki szinte elegendő jeleit hagyta, mutatja az ő létének, és felségének, de a kit a balga hit nem képes, s a rut gonoszság nem akar megismerni. Az isten nyomait föltalálni, a mint a Nemzetek Tanítója mondja: (A. Csel. 14, 14. 16.) *Az isten az eget, és a földet alkotta, 8 a tengert, s mind a mik azokban vannak. Es magát nem hagyta ugyan bizonyiság nélkül, jól tévén az égből, essöt adván, és gyümölcshozó időket, betöltőén eledellel, és vigasággal a mi sziveinket.* így a szent bölcs is: (13, 1—5.) *Hiúságosak pedig mind az emberek, kikben az isten tudománya nincsen, és azokból a jókból, mellyek láttatnak, nem ismerhették meg azt, aki vagyon, sem a cselekedetekre figyelmezvén, meg nem ismerték, ki volna az alkotó. Hanem vagy a tüzet, vagy*

*a szelet, vagy a gyors léget, vagy a csillagok kerekséget, vagy a sebes vizet, vagy a napot, és holdat állították a föld kereksége igazgató isteninek. Mellyeknek szépségében ha gyönyörködtek, s isteneknek állították: tudják meg, mennyivel szébb azoknak ura; mert a szépség alkotója rendelte mind ezeket. Avagy ha azok erejét, és cselekedetit csodálták, értsék meg abból, hogy a ki ezeket alkotta, erősök azoknál; mert a szépségnek, s teremtménynek nagy voltából elég nyilván megismertethetik azok teremtője. Ezt nevezi emberek élete csalatságának, midőn vagy az indulatnak, vagy a fejedelmeknek, világi tekintetnek hódolnak. A hamisság az tehát, melly nem bírja fölföldözni Krisztus nyomdokit; a gonoszság az, melly, ha látja is, nem akarja követni. A kik Üdvözítőnk fölhívásának nem engednek, szinte olly emberek, kik vagy állati indulatiktól elvakittatnak, és elragadtatnak, vagy a világ csábításától megtántonitatnak, a hamis tanítástól, s rossz példától eltévelítetnek, félrevezettetnek: s így a kijelölt pályára nem akadnak, vagy attól szántszándékkal eltérnek, s megcsalatnak. Nem ok nélül intette tehát a Fötanítvány híveit mondván: (I. P. 2,11.) tizerelmesiin kérlek titeket mint jövevényeket, és zarándokokat, hogy megtartóztassátok magatokat a testi kívánságoktól, mellyek vitézkednek a lélek ellen. Mert valamint az utasnak sok kényelemről le kell mondani, mellyet otthon lelt, beérni rossz élelemmel, szállással, s nem válogathat az időjárásból: úgy nekünk is, a szent kereszt alatt zarándokoskodván, sokat meg kell magunktól tagadni, a mit kü-*

lönben talán megengedhetnénk magunknak. Hogy üdvözítőnk nyomdokiba lépjünk, nem elég, azokat csak fölkeresni, hanem azokban járni is kötelesséünk; azért hagyott nekünk példát, azért szélít fel követésére, midőn mondja: (Mát. 16, 24.) *Ha valaki utánam, akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztyét, s kövessen engem.* Mintha mondaná: Én nem ok nélkül szenvédtem e világon, hanem, hogy híveimnek példát mutassak a tökéletes életre; a ki tehát az én tanításomat befogadja, az én nevemet vallja, magát követőmnek hívia: az ne ereszsse kényére az ő vad indulatjait, ne elégítse ki állati összöneit, ne járjon gonosz vágyainak betöltése, izgatása után; hanem úgy viselje magát, mintha ezek nem is léteznének keblében, mintha semmi ollyast nem erezne, mintha csak minden rósz inger nélkül volna; továbbá a világi ránehezedő bajokat viselje türelmesen, s végre a hová én mentem, oda ügyekezzék ő is; a melly bokros utón dicsőségembe fölvétettem, az én nyomdokimba lépjen, és jöjjön utánam. Nem elég tehát akárhogyan Krisztus vallásában élni, s az ő nyomdokit csak tiszteletben tartani; hanem kell, hogy indulatunkat visszafogjuk, s a ránk ért viszontagságokat, és sanyaruságokat is türjük minden zúgolódás nélkül: sőt isten akaratjában tökéletesen megnyugodjunk, mert: (I. K. 12, 8.) *Az erő az erőtlenségen tékéletesítetik.* Örüljünk az alkalomnak, mellyet az nyújtott érdemszerzésre, s buzgón kívánjuk, kérjük a szenvédést, melly erkölcsi erősségünköt kitüntesse.

Ez azon érzelem, mellyel Krisztus nyomdokit kövessük, ez azon viselet, mellyel e szent zarándokságot végezzük. Ne halaszzuk ezt az élet utójára, hanem fogunk hozzá azonnal, mondjunk le a bűnről, míg az élet kedvez, és jót tehetünk; mert bizonytalan a halál pillanata, 3 azután vége az érdemszerzésnek. Azért mondja Krisztus is: (J. 12, 35.) *Járjatok, míg világosságtok vagyon, hogy a setétség titeket el ne lepjen, s a ki a setében jár, nem tudja, hová megyen.*

## 3.

## KERESZTÚT UTÁN.

Megcsuszamodtak a mi nyomdokink a mi utcáinknak utján. Siralm. 4, 18.

Ha számot kell adni a szent, utazásról; ha el kell beszélnünk, hol jártunk, mit láttunk, mit cselekedtünk; ha felelnünk kell arról, hogyan haladtunk az élet utjain, s különösen az iránt kezdezettünk, mindig Krisztus nyomdokit követtük e? bizony so-kan kénytelenek lesznek a szent siralmak szerzőjével fölkiáltani: *Megcsuszamodtak a mi nyomdokink a mi utcáinknak utján.* A.z az: léptünk ugyan Krisztus nyomdokiba, de elvont a világ csábitó ereje, félre sikamrottunk, és messze eltévedtünk, oda nem jutottunk, hová azok vezettek volna. 8 miért? mert a bűnt jobban szerettük, mint Krisztust; mert szívünk jobban ragaszkodott a múlandósághoz, mint a mennyeihez; mert a világról lemondani, s minden elhagyni, az ur akaratjára hagyatkozni, és a nyomorúságokat bátran, s békével elszennedni, sokkal nehezebbnek tartottuk, mint a mi gyarló emberektől telhetnék.

A szennedés fáj, s természetünk érzi kellemetlenségét a ránk ütő csapásnak, a ránk súlyosodé nyomornak. Azután az ember könnyen elhiteti magával, hogy más bűnösebb, hogy ő ártatlan, s így

méltatlanul sanyargattatik, s amaz jobban érdemlené a bajt, irigyli boldogságát, mert boldogabbnak tartja: azért minden ügyekezetét oda fordítja, hogy a bajtól megmenekedjék, s életét gyönyörűvé, vagy legalább türhetővé tegye. S ha látja, hogy jámborsága fölzuditja maga ellen a gonosz világot, s ez neki ártani törekszik: utóbb is elszakad isten törvényétől, s rossz útra tér. Ez pedig romlásának oka; mert a viszontagság csak vizsgálat, csak mértéke erkölcsének; a ki ennek alá nem veti magát, a ki e súlyt leveti vállairól, s e fenyíték alól kivonja magát: az a véteknek utat nyit szívébe. Mert a szent bőlcs is mondja: (JSF. 21, 7.) *A ki gyűlöli a dorágálast, a bűnösnek nyomába vagyon: és a ki féli az istent, szívéhez tér.* Fájhat ugyan szivednek az, hogy iparkodásod el nem ismertetik, sikeresenlennétek, gátoltatik, legbecsületesebb szándékod félreérteket, s legnyiltszívüebb, legnemesebb tetteid balramagyaráztaatnak, gáncsoltatnak, rosszaltatnak: s így a várt, ha nem is jatalom, de legalább méltatás, elismerés helyett, inkább rosszal fizet, inkább üldöz a világ, inkább el akar kedvetleníteni, rettenteni, tiltani jámbor viseletedtől, s e miatt, úgy hiszed, elég okod van, kesergő szavakra fakadni, elégedetlenkedni, és az előbb nyomott ösvényről letérni, isten törvényét megszegni, s erkölcs helyett vétket gya korolni! Azonban aligha okosan cselekszel, aligha igazságosan; mert magatartásodnak nem találsz mentséget sem az isteni törvényben, sem Üdvözítőnk példájában; ez ugyanis máskép viselte magát,

midőn szenvedne, pedig ártatlanul szenvedne. Az Írás ugyanis így szól róla: (I. P. 2, 22. 23.) *Ki bűnt nem tett, sem álnokság nem találtatott az ő szájában. Ki midőn szidalmaztatnék, nem szidalmazott, midőn szenvedne, nem fenyegetőzött, hanem adá magát az őt hamisan itélonek.* Melly más az ő tartása, mint azon mentegetőző embereké, kik soha bűn nélkül nem lévén, igazság szerint legkisebb kifogást sem tehetnének az őket e miatt érő bajok ellen. *A ti türétekben bírjátok lelketeiket.* így szól Jézus. (L. 21, 19.) Sőt: (Mát. 5, 10.) *Boldogok, kik üldözést szenvednek az igazságért.* Vagy olly gyávaszívű vagy, hogy megijedsz minden csapástól? olly rövideszű, hogy nem ismered meg a világi múlandóságot? Még nem okultál mások példáján? Ha Krisztusnak nyomai vérrel áztatvák, jelelvék is, ha az ő útja göröngyös, és bokros is, ha azon ösvény, mellyet elődbe kijelet, szenvedés pályája is: de nem tévedhetsz el azokat követvén, dicsőségebe viszen az, s örök örömmel koszoruztatik emez. S ha épen semmi sem sikerül is neked, ha mindenütt akadályokra találsz, ha az egész világ összeesküszik ellened: te el tudnál csürgedni? te elhagynád e miatt szent útmutatódat? te kétségeesetten elszakadnál istenedtől, és bűnös életre adódnál? Távol legyen töled ennek gondolata is. Csak az biztasson, hogy ezen nyomdokba lépvén, mellyeket Üdvözítőnk tört; ha nehézségekkel küzdve is, de bizonyosan a mennyei hazába érkezel: és már nyugodt lehetsz, a legnagyobb háborúság közt is; már jó kedvvel, sőt buz-

gó lelkesedéssel indulhatsz pályádon, s bátran szembe szállhatsz a legrímtőbb ellenségekkel. Beborulhat fölötted az élet ege, tornyosodhatnak fejed fölött vészes, setét felhői a viszontagságoknak, csapkothatnak le tüzes villámai az emberi nem gonoszságának; a kajáság homállyal lepjen meg, s bosszú feketítse be rutul ártatlanságodat: te bízzál istenben, s tudd meg, hogy az egész minden ség erői sem buktathatnak meg. Gondold meg a zsoltáros intesít, midőn mondja: (36, 5. 6. 7.) *Nyilatkoztasd meg az urnák a te utadat, és bízzál ő benne: és ő megcselekszi. Es kihozza igazságodat, mint a világosságot, és a te ítéletedet mint a délt. Engedj az urnák, és könyörögj neki. Ne boszankodjál arra, a ki boldog az ő útjában, a hamisságokat cselekedő emberre.* (36, 12. 13.) *Az igazra vigyáz a bűnös, és fogait csikorgatja rá. Az ur pedig megneveti őket, mert tudja, hogy eljő az ő napja.* (36, 23.) *Az úrtól igazgattatnak az ember lépési, és annak útját kedveli.* S utóbb így kiált fel: (36, 25.) *Ifjú voltam, és megvénhettem: és nem láttam, hogy az igaz elhagyatott volna.*

Illy érzelemmel, és meggyőződéssel kell járnunk e szent zarándokságban: és semmi baleset el nem kedvetlenít, és nyomor el nem térit az igaz útról; csak azon reménnyel kecsegessük magunkat, mellyel a zsoltáros biztat: (36, 34.) *Várjad az urat, és őrizd meg az ő útját: és fölmagasztal téged, hogy örökségi végyed a földet.* Ne ingadozzunk tehát semmit, ne kételkedjünk, ne kés-

sünk, ne vonakodjunk öt követni, hanem lépjünk nyomába annak, a kimondja: (I. 8, 12.) *A ki engem követ, nem jár sötétségben, hanem az életnek világossága leszen nála.*

4.  
**KERESZTÚT ELŐTT.**

Ezkről elmélkedjél, ezekben légy, hogy a te előmeneteled nyilván legyen mindeneknél I. T. 4, 15.

Evenkint niegujitatik Krisztus kínszenvedésének és halálának emlékezete, és pedig nem egyszer, hanem hétszer t. i. a szent negyvened minden hetében. Mind már a régi hívek ájtatos szokása, mind az egyháznak gondoskodása átszállította ránk ezen szent összejövetelt, melly Keresztutnak neveztetik, s azon utat juttatja eszünkbe, mellyet Megváltónk, a keresztet vivén vállán a Koponyahegyre tett. — Ezen kínos útról elmélkedni annyi, mint lelki sebeinket, és fájdalminkat gyógyítani. Kik az élet viszontagságaitól üldözöttnek, kiket csapások sújtanak, kiket veszteség, gyalázat, és fájdalom ér, kik szükségen élnek, kik elnyomatnak, s megbecslenítetnek, kiket betegség kínoz, s mindenennemű szomorúság keserít; vessék szemeiket a szenedő Jézusra, tekintsék az ő szegénységét, vegyék észre az ő csufoltatását, arcul veretését, köpdöstetését, tövissel való fölkoszorúztatását, s gúnyoló térdhajtással való tiszteletlenítetését, nézzék megostoroztatását, rugdaltatását, a keresztfá alatt összerogyását, és fölfeszítetését a szégyenfára, s kínlódását halálos küzdelméig: és bizonyára elismerik, hogy

bajuk csekélyebb, mint Megváltónké, hogy ez is kimondhatatlanul szenvédett, s megenyhülnek, megvigasztalódnak. *Minden viszontagságimban nem találtam oly hathatós orvosszert, mint Krisztus sebeit;* azt mondja szent Ágoston. — De nem csak hogy az ínséges, a sinlődő, s búslakodó talál enyhülést Krisztus kínszenvedésében, hanem az is ki jólétnek örül, köztiszteletben áll, s ép erős egészséggel dicsekedhetik, ösztönt vehet belőle a jámbor életre, ösztönt az erkölcsben való előmenetelre. Ha Krisztus annyit szenvédvén olly szent életet viselt, és el nem tért az erkölcs ösvényéről: mennél inkább kell nekünk a tisztelesség utján maradni és haladni. Ez azon üdvös tanulság, mellyet Krisztus kínszenvedésének ájtatos elmélkedéséből meríthetünk, s mellyet, hogy meríteni ügyekezzünk, s azért azt gyakorta, s e végből elménkben forgassuk, úgy vegyük, mintha nekünk mondaná szent Pál: *Ezekeről elmélkedjél, ezekben légy, hogy a te előmeneteled nyilván legyen mindeneknél.*

Hogy gyümölcsse legyen ezen áj tatosságnak, és lelkünk üdvét előmozdítsa Krisztus szenvédésének emlékezete, nem elég csak hallani, tudni, mit szenvédett Jézus; hanem a fölött elmélkedni is kell, gondolkodni. Meg kell mindenek előtt gondolni: Kicsoda az, a ki szenvéd? Isten. Az isten megemlékezik az emberről. (Zsolt. 8, 5.) *Mi az ember, hogy megemlékezel róla?* Ez a legnagyobb kegyelem, mellyet csak nyerhetünk tőle. A csupa tökeletessegből álló isten, a mindenható, és minden tudó, az

örök, és végتen fölség gondoskodik egyik gyarló teremtményéről, figyelmét fordítja a hálatlannak, az ellenszegülőnek lelki üdvére. A régi hitetlen bőlcsek azt állították, hogy az istenek nem törődnek a világgal, az emberekkel; azt tanították, hogy az istenség sokkal fölebb való, mintsem hogy az ő alkotmányára gondot viselni, a maga méltóságával megférőnek tartaná; azt vélték, hogy sokkal előkelőbb, mintsem hogy még illy gyámoltalan féreggel, milyen az ember, gondolna: ez az ő felfogásuk szereint mintegy befertözette volna dicsőségeket, és háborgatta volna nyugalmukat. Sime mi hozzánk lebocsátkozik mennyei fényéből nem egy hamis bálványisten, hanem az igaz istenség, s nem is jelenik meg ragyogással, és hatalommal, hanem alacsony, megvetett emberi alakban; és nem jó hozzánk egyedül látni, mit cselekszünk, s velünk vétkezni, mint ama mesés istenek, hanem szenvedni, vérzeni, kínlódni, gyötörtetni. Az emberi nem történetében több jeles eset fordul elő, melly bámulatunkat úgy, mint tiszteletünket egyiránt megérdemli; t. i. voltak olly nagy férfiak, kiket a késő jövőseg is tiszteljen, s dicsérjen, hogy az egészért, a közjóért, másokért magokat önkényt föláldozták. Hlyen volt Kodrusz Athénének fejedelme, ki megérvén a jövendölésből, hogy azok lesznek győzedelmesek a harcon, a kiknek fejedelme elesik, átöltözvén közköntösbe, és fegyverbe, az ellenség közé rohant, és élete veszteségével (mert megöletett) hazájának nyereséget szerzett. Curtius Rómában, ki magát a

városért adta halálra; t. i. a tátongó földnyílásba ugrott, s a döghalál megszünt. Ilyen volt Panopoulosz cselédje, ki urát a hátulsó ajtón kibocsátá, és hogy nyomába se jöjjenek ellenségei, urának ágyába feküvék, s följajdulás nélkül fölköncoltatta magát. Decius Mus Major a latinokkal való harcban szinte föláldozta magát. 1442. Sz. Imrénél Kemény Hunyadinak öltözvén a Törökök ellen elesett, s a magyaroknak győzelmet szerzett. Ezeket égig magasztalja a világ. De mi ez mindenhoz képest, a mit Krisztus tett. 0 a mennyei tanító, szenvédett, meghalt ellenségeiről. 0 ártatlan, szent, fertőzetlen, a bűnösöktől elválasztva; az írás szerint. (Zsid. 7, 26.) *A föld fejedelmeinek feje.* (TJel. 1, 5.) *Bűnt nem cselekedett, és álnokság nem találtatott szájában.* (I. P. 2, 22.) Ha amazokat a világ nem gyözi dicsőíteni, ha gazdag, s fényes emlékeket állított nekik, ha nevöket fennen hangoztatja, s képeik előtt tisztelettel meghajol: mennivel inkább kell nekünk Krisztus kínszenvédésének emlékezetét hálásan megújítani, és szívünkben megörökíteni. — Gondoljuk meg továbbá: kiért szenvédett? Megfelel erre a Nemzetek Tanítója mondván: (II. K. 5, 14.) *Mindenekért meghalt.* Az egész világért halt meg, nem egy városért, országért, tehát szenvédett minden emberért, a mint azt a kedves Tanítvány is mondja: (I. J. 2, 2.) 0 a mi búneinkért engesztelő, nemcsak mieinkért pedig, hanem az egész világért is; nem egy népért, vagy nemzetért, nem az emberiség egy osztályáért. De ez még mind nem sokat mon-

dana; szenvédtek mások is az igazságért, melly az egész emberi nemnek szólott. Hanem Krisztus szenvédett ellenségeiért. Valamint a nap fényességével világít minden embernek: úgy az Üdvözítő érdeimei az ő szenvédéséből ránk áradnak valamennyünkre, minnyájunkra. Az ő érdemei azonfölül mindenkinél egyenlő tulajdonittatnak, csak vegyen bennök részt: holott más isteni ajándékokban külöombség vagyon ember, és ember között. Ugyan azon áron, Jézus vérén meg vagyunk váltva. És mi kik vagyunk? hogyan érdemeltük ezt? Az isten képére lévén teremtve, ezt bűn által elrújtottuk; a szent lélek egyháza lévén, azt latrok barlangjává tettük; a menny örökösei, és Krisztus atyafai lévén, gonoszság által amazt eltékozoltuk, emezt megtagadtuk. 0 megváltott bennünket szent vére ontáttával, s bűneinket lemosta. Bizony szívébe szállhatna mindenki, s meggondolhatná magát: micsoda ő, kiért szerelmes Üdvözítőnk annyit szenvédett, s méltó illy nagy isteni kegyelemre. Kérdhetné magától: ki vagyok én, a kiért Krisztus szenvéd? Arnyék, por, és hamu, férgek eledele! Bűnben fogantatott, fájdalmakkal született, nyomorúságokkal növekedett gyarló alkotmánya az istennek! S a mi még undokabb: méltatlan, s hálátlan teremtménye a jóságos, és felséges istennek! A jóra gyarló, és rest: a roszra ellenben hajlandó, és kész, gyors; a jóból állhatatlan, és gyöngé: a rosszban makacs, és serény; a tökéletességtől, és jótól könnyen, és hamar eltérő, azt elhagyó: s a rossztól el nem húz-

ható, s nagy nehezen megigazítható. S még is illy elvetemedett, illy gonosz lévén az ember, megváltatott, adósságai le vannak róva, és az öröök dicsőségre ismét számot tarthat. Nem kell e ezért istent szeretnünk? — A legnagyobb szeretettel; a mi már magában is végtelen érdem. (J. 15, 13.) *Nagyobb szeretető nincsen senkinek, mint a ki lelkét adja atyafiaiért.* A mi pedig leginkább bizonyítja kimondhatatlan szeretetét, hogy nem volt vele kénytelen, hanem maga jószántából áldozta föl magát; nem is vonakodott, nem zúgolódott, hanem örömmel adta magát át hóhérainak; még csak nem is kedvetlenül, hanem teljes készséggel. (Is. 53, 7.) *Fölkáldozatott, mert akarta.* (J. 10,18.) *Senki sem veszi el tőlem azt (telkemet), hanem én teszem le magamtól.* A vétanuk, azon szentek, kik az igaz hitért meghaltak, véröket ontották, nem áldozták föl magokat másokért, hanem csak erős voltukat mutatták meg isten ügyében: Jézus fölkáldozta magát igazán, mert minket megakart menteni, érettünk szenvendni kívánt. (Isai. 53, 7.) *Mint a juh vitetett a halálra.* (Ef. 5, 2.) *Szeretett minket, s önmagát adta értünk ajándékul, és áldozatul az istennek.* S mi mivel viszonozzuk ezen nagy szeretetét? mivel ezen szenvendését? Ha érette kell, ha a jámborságért, s igaz ügyért valamit eltűrni, nehezelünk, és örömet elkerüljük; ha valami baj ér, zúgolódunk, s vonakodunk; sőt csak ha nehézséggel jár valami, már elkedvetnedünk, s az ő hagyásinak ellenszegüünk: s így nemcsak hogy érdeme nincsen szenvendé-

siinknek, de még inkább vétkezésre veszünk benne alkalmat, boszonkodván az istenre, ki azt ránk ereszti.

Úgy elmélkedjünk Krisztus szenvedése fölött; olly szívvel üljük meg emlékezetét az ő végtelen kínjának, mellyet érettünk elviselt, hogy hasznát vegyük. Lássuk annak méltóságát, s jóságát, ki megváltott szenvedése által minket érdemeden, s bűnös embereket, s pedig nem ellenkedve, hanem a legnagyobb szívbeli jó indulatot mutatva irántunk. Ez minket is arra indítson, hogy ne csak siránkozzunk kínszenvedése fölött, ne csak enyhödjünk szenvedésinkben az övének meggondolása által, hanem azt törvényeink megtartása által kitelhetőségünk szerint meghálálni is iparkodjunk.

4.  
**KERESZTÚT UTÁN.**

Én az úr Jézus Krisztus bályegit hordozom az  
én testemen Gál. 6, 17.

Megértük ismét azon napot, inelly Krisztus halála emlékezetének van szentelve. A nap nem öröm, hanem gyász napja. Az emberi nemnek legnagyobb tanítója, jótevője kiadja lelkét a legkínosabb halál-lal a szégyenfán. Ha valakinek rokonságából egy gonosznevő a vérpádon, vagy bitófán kimúlik: az égető gyalázat a maradékok, és hozzátartozandók szivében. De Krisztus nem volt gonosznevő, csak ellenségeinek agyarkodása által Ítéltetett ezen szégyenítő, úgy mint kínos halárra, s épen nincs okunk e miatt pirulni. Mi inkább büszkék lehetünk rája, inkább dicsekedhetünk vele, a mint ezt a Nemzetek tanítója is mondja: (I. k. 1, 23.) *Mi a megfeszített Krisztust hirdetjük, a zsidóknak botránkozást ugyan, á hitetleneknek pedig bolondságot.* S valóban nem ok nélkül. Szent Pál szerint: (R. 5, 8. 9.) *Még mikor bűnösök volnánk, az idő szerint halt meg Krisztus mi érettünk.* Tehát nem a maga gonoszsága miatt, mert bűne nem volt, hanem a mi bűneinkért halt meg. (Isai. 53, 5.) *Megsebesítetett a hamisságinkért, meg-vontatott a mi bűneinkért.* Fájhalhatjuk igen is halálát, de szégyenleni csak azt kellene, hogy mi va-

gyünk a vétkesek, s mégis ő szenvedte érettünk a büntetést. Azon érzelem szállja meg tehát szívünket, melly a Nemzetek tanítóját lelkesítette, midőn mondja: (Gál. 6, 14.) *Én tőlem pedig tárul legyen dicsekednem, hanem csak ami urunk Jézus Krisztus Keresztjében, ki által nekem a világ megfeszített, s én a világnak.* Igenis dicsekedjünk mi is a megfeszített Jézus Krisztusban, dicsekedjünk halálában, dicsekedjünk keresztjében, de ezen dicsőség ne legyen csak üres hang, és színes viselet, hanem érezzük azt szívünkben is, szabjuk hozzá minden cselekedetinket, mutassuk meg tettel is, dicsőítsük jó erkölcsi élettel, szóval, olylyanok legyünk, mint szent Pál, midőn mondja: *En az ur Jézus Krisztus békéjét hordozom az én testemen.*

Ha illőn megakarjuk üllni Krisztus halálának emlékezetet: akkor valóban emlékezzünk meg keerves, kinos, gyalázatos haláláról, az az: ne csak hallgassuk annak történetét, ne csak szemléljük az azt előadó képeket, hanem szívünk, és elménk is teljék el gondolatával, és érzésével. Még csak az elkeseredés, és siránkozás sem elegendő, hogy e kötelességünknek megfeleljünk, hanem mélyen keblünkbe nyomván azt, minden cselekedetin kben elménkben forgassuk, és szemünk elé állítsuk. Tegyünk úgy, mint az Eé. mondja: (8, 6.) *'Légy engem minijeit a szíredre, s mint jelt a te karodra.* S mit eszközöljön e jel? mire emlékeztessen? Mire indítson e békéjegzet? Az ő sebeinek békéjegét hordozni

testünkön annyi, mint meggondolni, mit szenvédett érettünk Jézus, s mit tartozunk mi ennek elismeréseiül különösen tenni. Testünk lelkünk elromlott; gyarlók, s bűnösök vagyunk, úgyszólvan *tetőtől fogva talpig nincs bennünk épseg*: s ugyan azt mondja az isteni látnok Jézusról. (Isai. 1, 6.) Mindent, a mit csak szenvédett, a mi bűneink okoztak neki. Meztenre vetköztették le, mivel mi nem akarunk kivétközni a világi kívánságokból, s mivel a mi hiúságunk mértéket nem ismer a tékozló, fajtalan s kevély cífrálkodásban. Megcsufoltatott, meggyalázott, mivel mi fblfuvalkodunk, s gögösen másokat megvetünk. Fejét tövissel megszurdalták, hogy nagyravágásunk jelentessék, mellyel mi fenneu hordjuk fejünket. Nyelvét keserű epével áztatták meg, hogy égető szomja által tudtul adassák a mi mértékletlenségünk, és torkosságunk ételben, italban milly iszonyú. Az ő keze lába átveretett szegekkel, oldala átfuratott, értésül lévén ez arra, hogy kezünket hamar kinyújtjuk ragadozásra, hogy bűnös helyekre siet lábunk, s hogy szívünk ocsmány dolgot kíván. Ő ostoroztatott meg, az ő háta sajgott a csapásoktól a mi csalásunkért, lopásunkért, károsításunkért, s mindenmű eltulajdonításért, és hamis keresetért. Az ő vállait nyomta a keresztfá súlya, a mi gögünkért, testünk kényeztetéséért. Ebből már érhetjük kötelességeinket, ebből láthatjuk, mivel tartozunk neki elégtételül! mint bélyegezzük meg testünket, lelkünket. Oldalán, két kezén, s lábán viselte jeleit az ő szenvédésének, s halálának: s mi is

bélyegezzük e tagokat, s helyeket erkölcsiség jelével. Az oldal, és szív átszúrása semmisítse meg ben-nünk a gonosz vágyakat; irtsuk ki a nemtelen, rút, s kegyetlen indulatokat. Kezeinket vonjuk vissza a másétól, és nyissuk ki a szükölködöknek, ápoljuk a nyomoruakat, védjük a gyengéket. Lábunk ne járjon a széles utón, melly bűnre, s kárhozatra visz, hanem iparkodjék a meredek, szoros, de üdvösségre vezető ösvényen haladni. Keblünk ne dagadjon állati indulatoktól; lábunk ne tapodja embertársainkat, s kezünk áldást áraszszon a megszorultakra. Inkább váljunk meg legkedvesebb tagjainktól, mint sem hogy azokkal csak bűnre visszaéljünk. (Mát. 18, 8.) *Ha kezed, vagy lábod botránkoztat, vágd el, mert jobb félkezün vagy sántán bemenni az éleibe, mint két kézzel lábbal a kárhozat tüzébe vettetni.* (18, 9.) *S ha szemed botránkoztat, vájd ki, és vesd el töled; jobb félszemün bemenned az életbe, hogy sem két szemed lévén a kárhozat tüzébe vettetned.* Kössük meg mi is kezeinket, mint megkötözték Jézusét, vesszőz-zük hátunkat vérig, mint ostorozták urunkét. Szegeztessük le lábainkat, mint átfűrták, és ráverték az övét a keresztre. Szúrjuk le szivünk gonosz kiván-ságít, valamint Krisztus oldala, és szive átdöfetett. Mert (Isai. 53, 8.) *Az én népem vétke miatt megütöttem őt;* mondja az ur, t. i. Krisztust, ki érettünk annyit szemedet. Illik tehát, hogy mi az ő szenvedése által rávetessünk bűneink kiirtására, s erkölcsök gyakorlására. Valahányszor pedig vétkezünk, Krisztus vérét újra ontjuk, sajgó sebeit fölszaggat-

jur, őt keresztre feszítjük. Ne tartsunk azokkal, kikről a Nemzetek Tanítója mondja: (Zsid. 6, 6.) *Es meg elestek, ismét megújítani a büntetéstartás által, ismét megfeszítvén magoknak az isten fiát, és csúfnak tartván.* S valóban, tudván, hogy a mi bűneinkért kellett Krisztusnak annyit szenvedni, s olly kínosan, s gyalázatosán meghalni, ha mégis vétkezünk, már gonosz lelket elárulunk, melly nem törödnék vele, ha Üdvözítőnk ismét újra agyon kiroztné, megfeszítetné. Valóban, aki Krisztus kínszenvedésének emlékezetét üllvén meg nem jobbul, hanem folytatja bűnös életét: csak csúfolja azt, semmibe sem vevén az ő érdemeit. Hasonlítanak az ilyenek azokhoz, kikről mondatik: (Mát. 27, 39.) *Az előmenők pádig káromlák őt, hajtogatván fejőket.* Hasonlítanak azokhoz, kik: (Mát. 27, 28—30.) *Levetkőztetvén őt, veresszinü fölső ruhát adának rá, és tövisből koszorút fonván, a fejére tevék, és nádat a jobb kezébe, és térdet hajtván előtte, csúfolták, mondván: Üdvözlegy fejedelem! S rá pökdösvén, vevék a nádat, s fejét verék. Gondold meg bűnös, ezt érdemlette tőled Jézus? Ezért váltott meg téged, ezért róttá le bűneidet, ezért tett érted eleget? S te most így hálálod meg érdemét jótékonysságát? Te avval fizeted vissza irántod mutatott nagy szeretetét, hogy őt kínzód, csúfolod? Te úgy becsülök meg azon irgalmat, melly vellel történt, hogy a ki éretted, érdemetlenért magát föláldozta, azt nem sajnálnád az ártatlant újra megfeszíteni, a kereszten függni látni, s iszonyú fáj-*

dalinak között lelkét kiadni? Gondold meg bűnös, miller utálatos, miller rettenetes a te gonoszságod, és jobbulj meg! (Gál. 6, 24.) Legyünk olyanok, mint a kikről szent Pál mondja: *A kik Krisztusé, az ő testöket megfeszítették a vétkekkel, és kívánságokkal.* Nz. az: a kik Krisztus vallását követik, az ő vétkeket, és gonosz kívánságaikat megfeszítették, elnyomták, kiirtották. Ezen veleszenvedésre még azonfölül az is serkent, hogy, ha nem csak indulatinkat fékezzük, s visszanyomjuk, hanem ha viszontagságokat kell tűrnünk, és osztályrészül csak szenvédés jutott: bizzunk benne, mert Krisztussal dicsöittetünk azon mértékben, melyben itt kínládtunk, gyaláztattunk. (R. 8, 17.) *Ha együtt szenvédünk, együtt meg is dicsöittetünk* (II. T. 2, 11.) *Ha ő vele együtt meghaltunk, együtt is élünk.* (R. 6, 5.) *Ha beoltottunk az ő halálának hasonlatossága szerint, a föltámadásban is úgy leszünk.* (5, 6, 8.) *Ami régi emberünk vele egyetemben megfeszítetett, hogy elrontassék a bűnnek teste, s többé ne raboskodjunk a bűnnek. Ha pedig meghaltunk Krisztussal, hisszük, hogy együtt is élünk a Krisztussal.* (5, 11, 12.) Innen azon intése a Nemzetek Tanítójának: *így állítsátok ti is magatokat, megholtaknak a bűnnek, élőknek pedig az istennek, a mi urunk Jézus Krisztus által. Ne uralkodjék tehát a bún a ti halandó testetekben, hogy az ő kivánságinak engedjetek.* Semmivel sem tisztelhetni tehát jobban Jézus halálának emlékezetét, mint ha a bűnös életet elhagyván, jára adódunk: s így ha méltán megakar-

uk újítani ezen emlékezetét, hozzunk neki áldozatot, áldozzuk föl neki ha legkedvesebb kívánságokat is, csak ne vétkezzünk, csak haladjunk az erkölcsben. Ösztönözzön noha a világ az ő javaival, s kecsegessen kincseivel; gyulasszon a test ingere, és csalogasson a kéj; nyugtalanítson a hiúság, és vonzzon a hatalom, mi ne engedjünk akisérteket, nyomjuk el a telhetetlenséget, fojtsuk meg a fertelmességet, és alázzuk meg a kevélyeséget: Ez istennek kedvesebb, mint a legkövérebb áldozat.

Krisztus halálának emlékezetét megújítván, nem csak azt tanuljuk, hogy mi is szenvedni, és érette meghalni ne vonakodjunk, hogy öt kövessük, nyomdokiba lépjünk. Ezt mondja az előjáró Tanítvány: (I. P. 2, 21.) *Krisztus szenvedetti érettünk, nektek példát hagyván, hogy az ő nygmdokit kövessétek.* Vagy a mint maga üdvözítőnk mondja: (L. 9, 23.) *Aki utánam akar jönni, vegye föl keresztről.* Hanem azt köti leginkább szívünkre a mai gyászos ünnep, hogy elszakadva a büntől, többé ne vétkezzünk, többé ezen halálnak emlékezetét, ne bűnnel, hanem jó élettel megújítsuk. Mert valóban nincs is rútabb hálátlanság, mint azon jótéteményt, melly másnak szenvedésébe életébe került, arra fordítani, hogy azt, ki eleget tett érettünk, újra meghalni látni kínok között, nem iszonyodnánk. Mert (II. P. 2, 21.) *jobb lett volna azoknak meg nem ismerni az igazság útját, hogy sem a megismerés után viszszatérni a nekik adatott szent hagyástól,* S azért

test a test izgat bűnre, ha az emberek kísértenek,  
ha a világ hiteget; jusson eszünkbe, mivel tarto-  
a megholt Krisztusnak: és soha sem vétke-  
zünk.

## KERESZTÚT ELŐTT.

Boldog ember, a ki az Istentelenek tanácsán nem járt, s a bűnösök útján nem állott. Zsolt. 1, 1.

Egyike azon vallásos ájtatosságnak, mellyet a hívek ez időtájban évenkint gyakorolnak, a szent Keresztrut. Történeti eredete ez. Már az első hívek szerettek tiszteletből zarándokolni azon helyekre, mellyeken a kiszenvedett szentek tetemei el voltak temetve. Különösen pedig buzgó szokássá vált, azon tartományt, s azon helyet meglátogatni, mellyben hitünk alkotója Jézus Krisztus élt, tanított, szenvedett, és meghalt. Vallásunk elterjedésével, s mivel mindenkinék tehetségében nem állott, olly messze útra menni, otthon kezdték azt végezni, a mit annak helyén véghez nem vihettek. Behozatott az legelőször a szent Ferenc rcsndjebeliek egyházaiba. Festett, vagy faragott képek állítattak föl tizennégy állomásra fölösztva, mellyek a kínszenvédés egyes jeleneteit szembetüntetik, s mellyeknél bizonyos könyörgéseket, és énekeket el szoktak mondani. Gyakoroltatik ez ájtatosság most már a nevezett szerzet egyházain kívül is, különösen némelly helyeken még úgynevezett Koponyahegyeken is, mellyek amaz igazit képviselik. Az egyház fejei helyben hagyák ez ájtatos szokást, sőt bú-

csúengedélylyel is tetézték, és előmozdították, azt akarván elérni általa, hogy a hívekben Krisztus szenvédésének emléke megújítassék, s feledékenységbe ne menjen. De van más oka is, t. i. hogy az eltévedt, s bűn által istentől elszakadt hívek igaz útra visszatéríttessenek, a megmaradtak pedig azon tovább is megerősítessenek. Mert a zsoltáros mondása szerint. *Boldog ember, a ki az istentelenek tanácsán nem járt, és a bűnösök utján nem állott.*

Valóban dicséretes szokás időnkint megemlékezni arról, s annak jótéteményeiről, ki érettünk annyit szenvedett, s gyalázatos, s kínos halállal kimúlt. Megérdemli, hogy tiszteljük azt, ki, a szent írás szerint: (I. P. 2, 22.) *bűnt nem tett, sem álnokság nem találtatott szájában.* S még is gonosztevőkkel fölfeszítettet, és beteljesedék az írás, melly azt mondja: (M. 15, 28.) *Es a hamisak közé számláltattott.* Es miért? azért, mert mi emberek vétkeztünk, s mi érettünk eleget tett, mint aszóvivő mondja: (Isai. 53, 5. 6.) *Megsebesítettem a mi hamisságunkért, megrontatott a mi bűneinkért. A mi békességünk fegyelme vagyon rajta, és az ő kékségével meggyógyultunk. Mi minnyáján mint a juhok eltévelyedtünk, kiki az ő utára tért, s ő rá tette az ur minnyájunknak hamisságát.* (53, 4.) *Bizonyára a mi betegségünkötő viselte, és fájdalminkat ő hordozta.* Ezt mindenyszor meggondolván az ájtatos hívek, nemesak háláadó érzet támad keblükben ez isteni jótévőjük iránt, hanem fájdalom fogja el szívüket, tudván, hogy ártatlan létere szenvedett. Ezen ájtagosság

tehát mindenkor szomorúsággal jár. minden jóvaló híve Krisztusnak csak be'ső megindulással for-gathatja ezeket elméjében, és a romlatlan ember könyekre fakad, és siratja azt, kinek annyit köszönhet, ki annyi gyötrelemmel eszközölte a bünösnek váltságát. Azonban aligha nem mondhatni ezeknek, mit Üdvözítőnk, halálra vitetvén, monda az öt kísérő asszonyoknak, kik siratták, s kesergék: (L. 23, 28.) *Ne sírjatok én rajtam, hanem magatokon sírjatok, s fiaitokon.* S valóban okunk is van magunkon sírni, okunk van t. i. siratni bűneinket. Szomor-kodhatunk ugyan rajta, hogy Üdvözítőnk annyit szenvedett, de leginkább az indítson szomorúságra, hogy mi okoztuk neki e szenvédést, hogy mi a mi bűneinkkel kínoztuk meg annyira, hogy mi kárho-zatra méltók a mi gonoszságinkért megérdemlettük azt, a mi öt érte: s még is hálátlanul meg nem becsüljük e hozzánk való jóságát, s mintegy el-vetvén kegyelmét újra vétkezünk, öt újra kevély-ségünkkel arcul csapdossuk, fösvénységünkkel fe-jét verjük, torkosságunkkal ostorozzuk, csúfoljuk, káromoljuk, megfeszítjük. Igen is, ennek meggon-dolása fakasszon könyekre, ezt vegyük szivünkre, hogy szomorúságunk isten szerint legyen a Nem-zetek Tanítója szavai szerint: (II. K. 7, 10.) *Mert az isten szerint való szomorúság töredelmet szerez az állhatatos üdvösségre.* Igenis, ez ájtatosság alkalmat adjon igaz töredelmességre; ne érjük be vele a csupa szomorkodással, siránkozással, hanem száll-junk magunkba, és jobbuljunk meg. Ez az egyház-

nak is szándéka, melly a szent Keresztutat is ezen időre, a nagy böjtre, a sanyargatásnak, és töredelmességek idejére határozta, és nemcsak a testi megtartóztatást, hanem leginkább a lelki böjtöt, a büntől való tartózkodást sürgeti. Ez azon idő, mellyről szent Pál mondja: (II. K. 6, 2.) *íme, most vagyon a kellemes idő, íme most az üdvösségnek napja.* S valóban, valahányszor istennek választott népe eltért törvényétől, minden meghagyatott neki, hogy magagyőtréssel, és sírással térjen meg, rójja le bűnét ezen önkényt vállalt testi lelki szenvedéssel, és tegyen eleget azért, hogy urát megsértette. (Jer. 4, 8.) *Övezzétek föl magatokat szörzsákokkal, sírjatok és ordítsatok.* (Joel. 2, 12.) *Térjetek hozzám teljes szivetekből, böjttel, és sírással, és jajgatással.* Ezt tette a zsoltáros is mondván: (34. 13.) *Szörzsákba öltözém, böjttel alázám meg telkemet.* (101, 10.) *A hamvat, mint a kenyeret evém, s italomat sírással elegyítém.* Különben is az isten az ő törvényének megszegését akárhányszor csapásokkal, rosszakkal megróta, megviselte viszontagságokkal a bűnösöket, s adott nekik elegendő okot sírásra, gyötrelemre, mintegy megismertetvén népével, mit akar tőle, s mit kíván mitölünk, midőn bűnben vagyunk, hogy kiengeszteljük. 0 megsanyargatta az embereket, hogy, a kik jólében, s becsületben, s ép erőben, egészségenben tőle elfordultak, róla megfeledkeztek, s öt megvetették; azok szükség, gyalázat, és fájdalom által hozzá visszatéríttessenek, öt emlegessék, és tiszteljék; példát adott ő nekünk is, és intést arra,

hogy ha testi indulatjaink rosszra vittek, azokat nyomorgassuk, s úgy ezáltal jó útra térijünk.

A szent Keresztnak útja nem kényelmes, hanem alkalmatlan, fáradóságos, szenvedéssel teljes út; de nem is azon *tág út* (Mát. 7, 13.) *melly*, a szent írás tanúsága szerint, '*veszedelemre viszen*, hanem azon *keskeny út* (7, 14.) *melly életre viszen*. Mi tehát ne tartsunk a nagy sokasággal, melly ama széles, kellemes utat keresi, járja, hanem inkább kövessük azon keveset, ki a szoros, kokros, meredek utat választja. Ha sikerét akarjuk a szent Keresztut ájtatoságának, szivünk valódi töredelmesség gyötrelmét érezze, hogy az életünk jobbulását, bűneink elhangását, s minden jó erkölcsnek gyakorlását eszközölje.

5.  
**KERESZTÚT UTÁN.**

Kiüresült a Keresztnak botránkozása. Gál. 5, 11.

Zarándokságunknak végén állunk. Azon helyre jutottunk, mellyet a szent Keresztnak ájtagosságával kerestünk. Elértük a Koponyahegyet, a Kereszt alatt vagyunk, mellyen Üdvözítőnk függ. Valamint az utas hőt, hideget, szelet, essöt, fáradtságot, és alkalmatlanságot szenvedvén, végre kitűzött helyére jö: úgy mi is e szent utazásban valahára a szent Keresztnél találjuk magunkat. A világi utas ugyan meg nem köszönne, ha annyi járás után, anynyi viszontagság kiálltával, remélt boldogság helyett csak szenvedésének legtetejére hágna, melly után életét is bevégezné; de mi, kik a fölfeszítettnek hívei lévén, nem hiú, és múlandó világi javakat keresni kiindultunk, mi, kik minden szem előtt tartottuk Üdvözítőnk intézetét: (Mát. 6, 19. 20.) *Ne gyüjtsetek magatoknak kincset a földön, a hol szu, és rozsda megemészti, s a hol a tolvajok kiássák, és ellopják. Gyüjtsetek pedig magatoknak kincset az égben, hol sem rozsda, sem szu meg nem emészti, s a hol a tolvajok ki nem ássák, és el nem lopják, öli, kik a Nemzeteik Tanítójával mondjuk: (Filip. 3, 7.) A mik nekem nyereségek voltak, azokat Krisztusért károknak állítottam;* koránsem botránkozunk meg abban, ha a

fölfeszített Krisztust valaki hirdeti, s bolondságnak sem tartjuk; mert *hivatottak vagyunk, kiknek az isten ereje, és bölcsesége.* (I.K. 1, 23. 24.) Nekünk szent Pál szerint: *kiüresült a Kereszt botránkozása.*

Azok, kik igazi buzgósággal, és töredélemmel végzik a szent Keresztutat, meg nem ütköznek abban, ha a fölfeszítettnek kínzó eszköze, ama szégyenfa, tisztelet tárgyául állittattak ki; mert meg kell ismerniük, hogy ez azon eszköz, melyen váltságunk véghez ment, hogy ezen fizetett meg érettünk Megváltónk, hogy ezen róta le adósságunkat, melylyet mi saját erőnkől soha meg nem adhattunk volna: tehát hogy a szent Keresztnak sokkal taroznak, annyival, mennyit soha elegendöképen meg nem hálálhatnak. A ki ezt elismerni vonakodik, a ki a Kereszt előtt illő tisztelettel meg nem hajol, az bűnös ember, az ellensége, és gonosznevő, a mint azt a Nemzetek Tanítója mondja: (Filip. 3, 18. 19.) *Sokan járnak, kiket gyakorta mondottam nektek (most pedig sírva is mondom) a Krisztus Keresztyének elleniségi. Kiknek vége veszedelem, kiknek istene a has, s dicsőségük gyalázat jókban vagyon, kik a földieket kedvelik.* Csak az, gyűlölni a szent Keresztet, ki leikével semmit sem törödvén, egyedül testének él, mint az oktalan állatok, kikhez azáltal egészen hasonlóvá leszen. A ki valóban, mint illik, lelkére főgondot fordít, az nemcsak nem szégyenli, nemcsak nem gyűlöli a Keresztet, hanem még dicsékedik is vele, s azt szívből szereti; az illyen úgy érez, és szól, mint szent Pál mondván: (Gál. 6, 14.)

*Én tőlem távol legyen dicsekedm, hanem csak a mi urunk Jézus Krisztus kereszjtében, ki által nekem a világ megfeszítetett, én is a világnak. Tudta, hogy a hitetlenek csúfolták a keresztről szóló tanítást, az ó törvény hívei pedig azért boszonkodtak, mezt az csak a legalábbvaló gonosznevők kivégezésére való vesztő eszköz vala: s ő még büszkén emlegeti, s dicsekedik vele. De tudta is mért, s lelke javára fordította azt: azért állítja, hogy ő neki a világ meg van feszítve, s ő a világnak, vagy a mint tovább mondja: (Gál. 6, 17.) En az ur Jézusnak békéget hordozom az én testemen. Az az: a maga testi kívánságát, a rossz indulatokat mintegy keresztre szegyezte, fölfeszítette, szívét, kezét, lábat átszúrta, megbélyegezte a fölfeszítettnek jeleivel, elvonta a rossztól. S mi, ha szinte, a mint illik is, Krisztus kereszjtével dicsekedni akarunk, hogy igazi dicsőség ránk háromoljék, szinte feszítsük meg szívünknek rossz vágyait, tartóztassuk kezünket a bűntől, s lábunk ne járjon a gonoszok útjára. A kik Krisztusé, úgymond a Nemzetek Tanítója, (Gál. 5, 24.) az ő festőket megfeszítették a vétkekkel, és kívánságokkal. (Kolosi. 2, 14.) Eltörölvén a végezésnek kézírását, melly mi ellenünk vala, melly mi ellenkezőnk vala, és azt elvette középből, fölszegezvén azt a keresztre. Nekünk is, ha méltán akarjuk tisztni a feszületet, el kell nyomni, állati érzelminket, ki kell irtani vad indulatinkat, s ellent kell állni testi vágyainknak. A ki ezt nem teszi, hogyan tegyen eleget Krisztus követelésének, midőn azt mondja, midőn az maga után*

jönni hívja? A ki magán nem uralkodik, nem fe-szíti meg magában a rosszaságot, hogyan engedjen Üdvözítőnk hívásának, midőn a bajok viselésére fölszólítja? *Ha ki utánam akar jönni* (úgymond ő Mát. 16, 24.) *tagadja meg magát, vegye fel kereszjtét, s kövessen engem.* Nem elég t. i. csak a keresztre, mint üdvösségeink jelére mutatni, s azt vallani, hanem szükséges azon keresztet magunkra is venni, és a szennedések vállalása által magát érdemessé tenni azon kegyelemre, mellyben részesültünk. A mi csak ránk nehezedik viszontagság, úgy viseljük, mintha a keresztnak súlyát Krisztusnak hordozni segítenek, úgy fogadjuk, annyiba vegyük, mintha csak az ő vállait nyomó Keresztnak súlyán könyyiténénk. Ha szükség nyom, ha becstelenség pi-rit, ha fájdalom kínoz: gondoljuk meg, hogy az egy része Krisztus szennedésének, hogy annyival kevesebb azon szennedés, mellyet neki érettünk tűrni kellene. Nem mintha valóban kevesebbet szennedett volna Jézus, mert ő már kiszenvedett, s mi a történten többé nem változtathatunk; hanem úgy vegyük a dolgot, mintha bűneinkkel újra megfeszítetnék, a mint azt szent Pál is mondja: (Zsid. 6, 6.) szennedésünkkel pedig kínjától megmentetnék. Csak olly tiszteleje Krisztus Keresztnének annak igazi híve, ki azt vállaira is veszi, és viseli, különben nem igazi tanítványa, a mint az Üdvözítőnk maga is mondja: (Mát. 10, 38.) *A ki föl nem veszi kereszjtét, s nem követ engem, nem méltó én hozzám.* (L. 14, 27.) *A ki nem viseli önnön kereszjtét,*

*és utánam nem jő, nem lehet én tanítványom.* A ki nem kész minden szívesen eltürni, a mit az isten ráereszt; a ki bajában zúgolódik, boszonkodik; a ki szenvédésében kétségbe esik, vagy épen az istent káromolja: annak a szent Kereszttutnak ájtatossága nem lelki üdvére, hanem inkább kárhozatára válik, mert Üdvözítőnk mondja: (L. 21, 19.) *A ti békeséges türéstekek bírjátok lelketeket.*

Annyira szükséges a türés a szenvédésben, hogy azt a Nemzetek Tanítója különösen mint ollyan erkölcsöt emlegeti, melly a híveknek tulajdonsága, s melly azokat a többi jeles jóság mellett kitünnöen bélyegzi. Számtalanszor elősorolja azon erkölcsök között, mellyeket ajánlani szokott az istenes életre. így a lélek gyümölcsének is nevezi, mondván: (Gál. 5, 22.) *Szeretet (türés) örööm, békeség.* így ajánlja Tanítványinak is. (II. T. 3, 10.) (T. 2, 2.) Okát is adja ennek mondván: (R. 5, 4. 5.) *A türés vizsgáidét, a vizsgálás pedig reménységet; a reménység pedig nem szégyenit.* Előre bocsátván: (5, 3.) *A háborúság türést szerez.* Azért is újra meg újra türésre inti mondván: (Zsid. 10, 36.) *Szükséges nektek a békeséges türés, hogy az isten akaratját cselekedvén elvegyék az igéretet.* Mert (I. K. 1, 18.) *a keresztnek igéje az elveszőknek bolondság ugyan, a kik pedig üdvözülnek, azaz: nekiink, az isten ereje.*

## 6.

**KERESZTÚT ELŐTT.**

Dicséretet mondjatok az urnák ő szentjei, s hálát adjatok az ő szentsége emlékezetéért. Is. 29, 5.

Valamelly nagyobb esetnek, jelesebb történetek emlékezetét föntartani, s megünnepelni az emberek között mindenütt, s mindenkor szokásban vala a hitetleneknél, s bálványozóknál úgy mint az igaz isten tisztelőinél, és híveinél. Valamelly nagy fejedelem, bölcs törvényhozó, vagy dicső hadvezér emlékezete valami nagy csapás, vagy nyert ütközet, vagy más nevezetes fordulat híre, a tapasztalt szerencsének, vagy szerencsétlenségnek nyoma a népek hagyományában fönmaradt; szobrot állítottak tiszteletére, ünnepet rendeltek dicsőítésére, éneket daltak nevének magasztalására: s mindez emlékeztette az utódokat, részint az átélt sanyaruság, vagy jólét idejére, részint elődeik erkölcséire, s vétkeire figyelmeztető, részint a jeles tettek szemléltetésével, és elsortolásával követésére buzdította a jónak a maradékot, és kerülésére a rossznak, különösen pedig bizonyos időt, ünnepet jelevén ki, mellyen nagy díszssel megújított emlékezete ama nagyobb eseménynek, azt vitték véghez, hogy a leg-

későbbi ivadék is tudósított őseinek történetéről, viszontagságairól, vagy dicsőségéről. Mi az ajtatos hívek szokásából, s az egyház rendeléséből szinte ünneplünk illy emlékezetet. Jézus Krisztus az igaz isten emberi testet magára vevén, érettünk, hogy az örök kárhozattól, és bűntől megmentsen, hogy megváltson, és az isten kegyelmébe visszahelyezzen, szenvedett, a legkínosabb, gyalázatosabb halállal a kereszten meghalt. Szomorú történet ez, és arravaló, hogy bűneinkre emlékeztessen, melyekért annyit kellett gyötörtetni a Megváltónak, s azok megbánására, töredelmességre indítson; de vigaszataló az egyszersmind, láttatván velünk a mi üdvösségeink munkáját, melly nélkül örökre elkarhoztunk volna, a miért is az isten dicsőítésére hálás érzellemmel kell ezen történetnek emlékezetét megújítanunk, a zsoltáros szerint: *Dicséretet mondjatok az úrnak ő szentjei: s hálát adjatok az ő szentsége emlékezetéért.*

Maga az isten megmutatta, hogy kedves előtte, ha az emberek illy dolgok emlékezetét föntartják; mert maga hagyta meg ezt az ő népének a jellesebb esetekre nézve. így a teremtés könyvében (I. M. 2, 3.) *Megáldd a hetedik napot, s megszenteld azt, mert azon szűnt meg minden ő csinálmányától mellyet teremtett, hogy elvégezné az isten.* S azért mondá törvényében (II. M. 20. 9. 10.) *Hat nap munkálkodjál, és cselekedd meg minden dolgaidat. A hetedik napon pedig a te uradnak istenednek ünnepe vagyon: ne tégy azon semmi dolgot te, s a fiad, s lá-*

*nyod, s barmod. Mert hat nap alkotta az ur az eget és a földet, és megnyugvék heted napon azokáért áldotta meg az ünnepet, s megszentelte azt.* Evvel tehát a teremtés történetének emlékezetét tartotta főn a nép. Hasonlóképén a szabadulás emlékezetét meg kelle ünnepelnie, midőn az ellenség földjéről az igéret földjére mentek, és rettentő jelekkel, és az őket üldözözőbe vett fejedelem belefjutásával a vörös tenger habjaiba megmentette őket az isten. Kéletien kenyérrel, mint a miilyent útra vihettek, meg kellett ezt ünnepelniük. Bárányt is öltek, emlékezetére annak, mellyről mondta az isten: (H. M. 12, 13.) *A vér jelül legyen nektek.* A napról pedig a mi Husvétunkról: (12, 14) *Ezt a napot pedig emlékezetben tartsátok és azt ünnepnek szenteljétek az urnák a ti nemzetsegiekben örök tisztelettel.* Illyenek voltak azon emlékezetető hártyák, mélyé két az öltözet négy csúcsára kellett varjni, és viselni t. i. találtak egy embert, ki ünnepen fát szedett az erdőn, s az ünnepet megszentségtelenítette e munkával: ezt büntetésül meg kellett kövezni, s ennek emlékezetére kellett ama hártyákat hordozni, hogy minden szemök előtt legyen az ünnep szentsége, ha megfeledkeznének is róla, e jel juttassa eszökbe. A hagyás így szól: (N. M. 16, 38—40.) *Csináljanak magoknak szegélyeket a palástok szegletére, kék zsinórt varrván azokra. Mellyeket midőn látnak, megemlékezzenek az úr minden parancsáról, és ne kövessék az ő gondolatukat, és szemöket. Hanem inkább*

*emlékezvén az úr parancsiról, megcselekedjék azokat  
és szentek legyenek az ő istenüknek.*

*A mi húsvétunk is a Krisztus feláldoztatott.* (I. K. 5, 7.) Szent Pál szavai szerint: 0 azon ártatlan bárány, melly elvette a világ bűneit, ki-nek vére kiontatott a bűnök bocsánatjára, a mint azt bizonyítja szent Pál: (E. f. 2, 3.) *Kik valaha távol voltatok, közel lettetek Krisztus vére által.* Mellyről t. i. maga mondotta: (M. 14. 24.) *Ez az én vérem, melly sokakért kiontatott.* Ezért hozta be az egyház, hogy mi is illy ájtatoskodás által ezen időben, mellyben Krisztus kínszenvedéséről, töredelmességről, életjobbitásról kell elmélkednünk ezt a Krisztus kínszenvedését ábrázoló 14 képpel, azok látogatásával, és szemlélésével, imádságok, és énekek mondásával emlékezetét évenkint megújít-suk, melly minket a vett megváltás jótéteményéért hálára, s bűneink letevésére bírjon. Ülljük meg mi is emlékezetét az érettünk elvérzett meg-váltónak, igazsággal, és jámborsággal. Nyomjuk mi is szívünkbe az ő szentvedésének bélyegeit, hogy minden emlékeztessének vétkeink nagyságára, mely-lyekért olly nagy áldozat volt szükséges, és töltse el lelkünket szomorúsággal, bánattal, és utálattal gonoszságunk iránt, hogy megismervén a szentvedés iszonyúságából, bűneink, és a sérelem nagyságát, s borzasztóságát, magunkba szálljunk, s üdvös gondolatra ébredvén, az istentelenséget elhagyni, s a jó cselekedeteket mívelni, magunkat elhatároz-zuk. Köszönjük meg ez alkalommal istennek nagy

irgalmát, és kegyelmét, ki megemlékezett rólunk, érdemetlen teremtményekről, és olly atyailag gondoskodott üdvösségeinkről; iparkodjunk neki ezen végtelen jóságát, és szeretetét mi hozzánk avval viszonzni, hogy arra magunkat jámbor élet által méltókká tegyük.

6.  
**KERESZTÚT UTÁN.**

Örök emlékezetben leszen az igaz. Zsolt. 111,7.

Bevégezzük ezen szent emlékezetnek megújítását. Láttuk kínját, és halálát annak, a ki érettünk szenvédett. Láttuk különösen, hogy ő igazságos, és ártatlan létre annyi szenvedésre, és halára lett ítélt, a mi az ő emlékezetét még keserűbbé, de egyszersmind még dicsőbbé is teszi. Igaz volt ő, a mint az a szent írás bizonyiságából kitetszik. (AA. Csel. 3,14.) így az előjáró Tanítvány védelmezvén magát a nép előtt, mondá, hogy ő a jelt a Jézus Krisztus nevében tette, kit ők fölfeszítettek, kit az isten megdicsőített; *Ti pedig, úgymond a szentet, és igazat megtagadtátok.* így szent István, kit a nép megkövezett, tanítván a Jézus Krisztust mondá. (5,52.) *Megölték azokat* (t. i. atyáitok) *kik az igaznak eljövetelét hirdették, kinek ti most árulói, és gyilkosi voltatok.* A kedves tanítvány pedig mondja; (I. G. 2,1.) *Fiacskáim ne vétkezzetek,. ezeket írom nektek, de ha ki vétkezik is, vagyon szószólónk az atyánál, az igaz Jézus Krisztus.* S épen mivel igaz volt, mondja róla: (I. J. 1,2.) *És ő a mi bűneinkért engesztelő, nem csak a mieinkért pedig, hanem az egész világéért is;* mert csak az tehetett érettünk eleget, a ki ártatlan volt, és igaz kinek nem volt vétke,

s kinek minden szenvedése nem volt a maga bűnének büntetése, hanem érdem, melly nekünk beszámítassék. Igazságát Jézus Krisztusnak megismerték még a hitetlenek is, még ellenségei is, és ítélo bírája. így az áruló Tanítvány: (Mát. 27,3.) *Vétkeztem, elárulván az igaz vért.* így a helytartó felesége azt üzente: (27,19.) *Semmi közöd azzal az igazzal.* Sőt maga a helytartó, megmosván vizzel kezét a nép előtt, mondá: (27,24.) *Ártatlan vagyok ez igaznak vérétől, ti lássátok.* így a hitetlen százados, ki Jézus őrizetén volt, látván a történteket halálakor felkiáltván mondá: (L. 23,47.) *Bizony igaz volt ez az ember.* Olly bizonyos, és világos lévén az érettünk szenvedőnek igazsága, kinek mi most emlékezetét e végjáráttal ismét megújítjuk, már teljesedni látjuk a zsoltáros mondását, s jövendölését: *Örök emlékezetben leszen az igaz.*

Ez az, a mit a szent bőlcs mond: (4, 19.) *Tiszttelet nélkül halnak meg, és gyalázatban lesznek a halottak közt öröküké, t. i. az istentelenek; és az ő emlékezetük elvész.* Ellenben pedig az igazakról: (5,16.) *Az igazak pedig örökévéké élnek, és az urnái az ő jutalmuk, és az ő gondolatok a fölségesnél.* Megmarad ugyanis emlékezete a rossznak is a szent bőlcs szerint, (45,1.) de nem mint a jóé, mint a kinek emlékezete áldásban vagyon, hanem átok van rajta. *Meghalhatatlan annak emlékezete;* a szent bőlcs szerint. (4,1.) Ez az igazi halhatatlanság, a jámboroké t. i. nem a gonoszoké: ez az igazi emlékezet is a jóról, nem pedig a rosszról. Valamint a jóm

úgy mint a roszzak örök életbe mennek, de azok örök boldogságba, ezek pedig az örök kárhozatba: úgy a jámborok, és a gonoszok, az igazak mint a hamisak emlékezete fönmarad, de amazoké áldásban, emezéké átokban. Pedig csak az az igazi, és jó emlékezet, mellyet áldás követ. A hamisak, mivel átkos, mivel rossz emlékezetben vannak, inkább elvesznek a zsoltár szerint. (9,8.) *Zörgéssel veszett el emlékezetük*. Azért már tudjuk, mit jelen-tenek e szavai: (32,18.) *íme az úr szemei az őt félőkön, és azokon, kik az ő irgalmaságában bíznak*.

Ellenben: (33,17.) *Az ur tekintete pedig a gonosz- tevőkön, hogy elvezesse a földről azok emlékezetét*. Innen az átkozott fölkiáltása: (L. 23,30.) *Hegyek esetek ránk, dombok takarjatok be*.

Mi, kik ezen szent zarándokságot azért végeztük, hogy az igaz Krisztus szenvedésének emlékezetével bűneink megsiratására, és isten törvényének megtartására indítassunk, ismervén már a jó-, és rossz emlékezet különbségét, azon legyünk, hogy jó erkölcs által jó emlékezetet hagyunk magunk után, s a rossz emlékezet fönmaradásától minden kitelhetőség szerint óvakodjunk. Nem csak, hogy jámborság által legillőben tiszteljük a Jézus Krisztus emlékezetét; hanem még magunk is emléket hagyunk fön a jövősgnek életünkben, melly neki szinte buzdító például legyen a követésre, és megújításra. Ellenben, a kik a Jézus Krisztus emlékezetét bűneikkel becstelenítik, nem csak vétkeznek, lelköket kárhozatra méltová teszik, s a

dicsőnek emlékét gyalázzák; hanem az ő emlékezetek, pedig átokban, fönmarad, melly megújítatván, másokat botránkoztat, vagy épen a rossznak tevéssére, megújítására csábií, szóval: cmlékezetök nem marad fon igazán, hanem elveszett, valamint ők is testestől lekestől elvesznek Azt mondja a szent bölcs is: (19,8.) *A bölcseséggel nem gondolók nem csak abban estek meg, hogy nem tudták a jókat, de az ő esztélen ségöknek emlékezetét is hagyta az embereknek, hogy azokban, a miben vétkeztek nem is rejthetnének el, Tartsuk mi ezeket eszünkben, a miket az isten mond az ő népének: (V. M. 6,6—9.) Es legyenek ez igék, mellyeket én ma neked meghagyok, a te szivedben, és beszéld meg azokat fiadnak, és elmélkedjél azokról házadban ülvén, és utón járván, és fölkelvén. Es kösd azokat jelül a kezedre, s legyenek, s forogjanak szemeid között. Es Írjad azokat a ház küszöbére, és ajtaira.*

### KERESZTÚT ELŐTT.

Íme! fölmegyünk Jeruzsálembe, és az ember fia elárultatik a papi fejedelmeknek és az írástudóknak, és halálra kárhoztatják őt. És adják őt a nemzeteknek megcsúfolásra, és megostorozásra, és megfeszítésre. Mát. 20, 18—19.

Végezvén a szent Keresztutat, azt kérdhetjük magunktól: Micsoda ez az ájtatosság? Mi okból hozatott be? Valóságos búcsújárás e az? S midőn e kérdésekre helyes és kielégítő feleletet keresünk, egyúttal megismerkedünk a szent Keresztútnak mi-voltával, történetével, és vallásos eredetével. Igenis vizsgálván azt jámbor lélekkel, meggyőződünk róla, hogy igazán elmondhatjuk magunk is Üdvözítőnk szavait: *íme! fölmegyünk Jeruzsálembe, és az ember fia elárultatik a papi fejedelmeknek, és az írástudóknak, és halálra kárhoztatják őt. És adják őt a nemzeteknek megcsúfolásra, és megostorozásra, és megfeszítésre.* Azaz: Eljárunk a Keresztúti ájtatosságban, melly annyiba vétetik, mintha azon helyeket meg-látogatók, mellyeken Jézus szenvédett, elárultatott, átadatott, megcsúfoltatott, megostoroztatott, és meg-feszítetett.

Jeruzsálemben a fájdalomat kezdődik az úgy-nevezett szűz kapujánál, elhúzódik Pilátus háza

mellett, a törvényszékkapun át a szabadba, s végződik a szent koporsóegyháznál. Hossza 1220 lépés. Az egyes állomásokat bizonyos fekvő kőtuskók, vagy a házakon befalazott kőlapok jelelik. Mindössze 14 állomása van, 9 t. i. a fájdalomúton, s 5 a szent sír egyházánál. E kimért helyeken vannak vagy írott emlékezetetők, vagy képek, mellyek sorban Krisztus szenvédésének történetéből egy-egy jelenetet előadnak. Ezen állomásoknál időznek az ájtatoskodók azon napján a hétnek, melly Krisztus halálának napja, különösen böjtben, és nagy hétkben rövid könyörgésekkel, s elmélkedésekkel. Sőt ismétlik a hívek ezen ájtatosságot még vásárnap délután is a sétálás enyhítésével összekötöttetem Nálkunk Keresztnak neveztetik azon összesége bizonyos számú képeknek vagy szobroknak, mellyek Krisztus szenvédése történetének ugyanannyi jelenetét előadják. A képek száma nem mindig az; közönségesen 14, vagy 15. Tartalma a közönségesen bevett 14 képnek, úgynevezett keresztsüli állomásoknak következő: 1.) Pilátus helytartótól Krisztus fölfeszítésére szóló kimondott halálitélet a kereszten. 2.) Krisztus átveszi a keresztet. 3.) Krisztus először elesik a kereszt súlya alatt. 4.) Krisztus kereszttjét vivén összejö anyjával. 5.) Cirenei Simon segíti Jézust a kereszt vitelében. 6.) Veronika kendőjével megtörli veritákes, és véres arcát Krisztusnak. 7.) Krisztus másodszor összerogy a nehéz kereszt alatt. 8.) Krisztus szavai a siránkozó asszonyokhoz. 9.) Krisztus harmadszor összeroskod a kereszt vitéle

alatt. 10.) Krisztus meztelenre vetkezetetik a keresz előtt. 11.) Krisztus fölfeszítetik. 12.) Krisztus halála a kereszten. 13.) Krisztus testét leveszik a keresztről 14.) Krisztus sírba tétezik. A hol 15 állomás van, következik a kereszt föltalálata a szent Ilona által. A Keresztút vagy szentegyházból állíttatik föl, s az egymástól bizonyos távolságra levő képek elől jobb felül kezdődnek, s ismét elől balfelül végződnek: azért annak, ki lelki épülésére elvégzi, alkalmat ad, a keresztnek útját, melyen Krisztus járt, állomásról állomásra szinte járni annyiban, a mennyiben egyik képtől a másikig mennie kell. Ezen utóbbi körülmény egyszersmind oka annak, mért kapták ezen képek, vagy szobrok az ő összeségökkben a „Keresztút“ nevét. Vagy szentegyházakon kívül találni ezen képeket kisebbszerű hajlékok alatt szinte állomásonkint elhelyezve, s út mellett, mely valami hegyen levő egyházba, vagy kereszthez visz. Ezt szokás Kalváriahegynek nevezni. Nem szükséges azonban, hogy a keresztni ájatosság látogatói állomástól állomásig testikép járjanak, elég, ha ezt néhányan teszik, s a többi csak figyelemmel kíséri, s így mintegy lelkiképen járja. Ezen ájatosságnak buzgó gyakorlására ösztönözhet az, hogy az igazhívők Krisztust mint megváltójokat őszintén szeretik, s azért a szentek minden eseményeit mennél elevenebben képzelik maguknak. Sok helyütt a szent Keresztút délesti közájatosság nagy bőjben; a lelki atya előmondja az imádságokat, fölolvassa az elmélkedés

tárgyául való kínszenvedési történet egy részét, a hívek imádkoznak, és énekelnek, végre pedig áldás adatik rájok, a mint erre útmutatást adnak a kiadott keresztsüti könyvecskék.

E keresztsüti ájtatosságnak szerzői a szent Ferenc rendjebeliek. Az üldözések megszűnése után seregesen tódultak a hívek messziről a szent földre Krisztus kínszenvedésének helyeit látogatni. Későbben e tartomány lakóinak vadsága miatt alkalmatlanná válván e zarándoklás, sót veszedelmessé: a szent Ferenc rendszabását követő szerzeteseknek megengedte, hogy a jeruzsálemi keresztsüt alakjára Keresztutat, s állomásokat állíthassanak föl, mellyeknél Krisztus kínszenvedéséről elmélkedhessenek, s azért olly búcsúval ajándékoztatok meg, millyet nyertek azok, a kik azt az előtt Jeruzsálemben tették. A kereszthadak óta az az egész világon utánoztatott. Leginkább terjesztette Leonardus de Portu Mauritio, ferencrendi szerzetes. Utóbb ezen búcsút a világiakra is kiterjesztette a szent szék, a kik a keresztsüti állomásokat meglátogatják, és a rendelt ájtatosságot elvégzik, és pedig mindegy, akár a nevezett szerzet egyházaiban, akár máshol legyenek azok fölállítva. Ezen búcsúengedély által a hívek valamint azon nevezetes helyek látogatására ösztönöztettek, hol Jézus szenvedett: úgy azután kipótolni vélvén azt, ha a Koponyahegy, s állomásainak utánzóit fölállítása, és látogatása által szinte olly búcsút nyerni ügyekszenek, mind a szent Ferenc szerzetének egyházait, mind az azokon kívül fölállított Keresztutat járták, s a tiszteletre méltóvá vált helyekre mintegy megjeleníthetik maguknak, szem elé tüntethetik.

7.  
**KERESZTÚT UTÁN.**

Íme fölmegyünk Jeruzsálembe, és az ember fia elárultatik a papi fejedelmeknek, és az Írástudóknak, és halálra kárhoztatják őt. És adják öt a nemzeteknek megcsúfolásra, s megostorozásra, s megfeszítésre. Mát. 20, 18.19.

Minthogy a szent keresztsüli ájtatosság búcsúval össze van kapcsolva, már világos, hogy az szinte bucsujárás. Mit hogy még jobban megérthessünk, vizsgáljuk meg a szokásos bucsujárások természetét. A bucsujárások azon időtől erednek, miődön az igazhívők ájtatoskodás végett a vértanuk sírjaihoz mentek. Még inkább szokásba jöttek, miután az üldözések megszűnőnek a negyedik században. A régi történet föntartotta emlékezetét annak, hogy maga Nagy Konstantin, és ennek édes anyja Ilona, valamint Theodosius fejedelem is Jerusalemben zarándokoltak. Később szokásba jött nemesak Rómába szent Péter, és Pál tiszteletére, hanem más nevezetesebb városokba is, sőt más helyekre is a szentek tetemeihez, és képeihez ájtatosan utazni. Az ilyen szent látogatás sokféle búcsúval járt, és az út fáradahni mintegy be lettek tudva büntetésül, és szenvedésül az elkövetett vétkekért, s az imádság, adakozás, s egyéb jóságos cselekedetek mellé,

s azokkal egyértékűnek állíttattak. A keresztút ájatosságára is búcsú van engedve, és a szent állomások látogatása szinte búcsújárás, mintha csak a szent földre, s városba utaznánk, s elmondhatjuk valóban: *íme felmegyünk Jeruzsalembe, és az ember fia elárultatik a papi fejedelemeknek, s írástudóknak, és halátra kárhoztatják őt. És adják őt a nemzeteknek megcsúfolásra, s megostorozásra, s megfeszítésre.*

De lássuk már azon búcsúkat, melyek a szent sir, a koponya hegy, fájdalomút látogatóinak engedve voltak, és azután a csinált kereszti állomások, s ájatosság gyakorlóira átvitettek. A szent kereszti képeket illetik a következő búcsúk: A Krisztus sírjának egyházában, ahol a mi urunk Jézus Krisztus három napig feküdt eltemetve, van búcsú. Azon belyen, hol a szent kereszt föltalálatott, azon szegekkel, mellyekkel a keresztre volt feszítve Krisztus, van teljes búcsú. Pilátus házában, ahol megváltónk megostoroztatott, és tövissel csúfságból megkoszoruzzatott, s halátra ítéltetett, van ismét teljes búcsú. A koponyahegyen, ahol Krisztus fölfeszítettet, szintén teljes búcsú vagyon. Ahol Krisztus köntösére sorsot vetettek, ott van 7 esztendőre, és ugyanannyi negyvenedre szóló búcsú. Ismét azon helyen, ahol Simont kényszerítették a cireneit Krisztus kereszjét vinni, 7 év, és 7 negyvened a búcsú. Azon helyen, hol Krisztus az őt sirató asszonyokhoz fordult, és azt mondta: *Ne siránkozzatok én rajtam, hanem siránkozzatok inkább fiaitokon;* szinte 7 év, és 7 negyvened a búcsú. Azon helyen, mellyen

Mária, látván a keresztvivő Krisztust, fájdalmában összerogyott mintegy halott, 7 évre szóló búcsú van, és 7 negyvened. Ezek a szent helyekhez kötött búcsúk. A szent Ferencz rendjebeliek kérelmére az egyházfők megerősítették e búcsúkat, s ama 14 keresztsüli képhez csatolták, mellyel ama valóságos állomásokat pótolta. XI. Ince 1686. engedte mind azon búcsúkat a szent Ferenc szerzete egyházainak, a kik t. i. meglátogatják az ezekben föllállított kereszttutat, mellyeket a szentföldi zarándokok nyertek. XII. Ince 1694. ezt bővebben megmagyarázta, és világosan kimondta, hogy elődje redeletében különösen a szent keresztsüti állomások értendők, minta mellyek látogatói ama búcsúkban részesülnek. XIII. Benedek 1726. már ollyértelmű kedvezményt bocsátott ki, melynél fogva a XI. s XII. Ince által adott búcsúk minden kereszttutnál nyerhetők, mellyet akárhol az egyházi főelőjáróság jóváhagyásával, s egyetértésével, nemkülönben a helybeli lelkész beleegyeztével valami szent Ferenc szerzetebeli föllállít. Ezen egyházfői határozatok egyszersmind kimondják, hogy e búcsúk közbenjárólag a megholtaknak is juttathatók. Végre XIV. Benedek 1741. megerősítette azon búcsúkat, mellyeket előrei engedtek mindazoknak, kik a szent kereszttutat illő ájtagossággal végzik.

Az egyház tehát e szent állomási képek látogatóinak ugyan azon búcsúkat engedi, mellyeket a szentföldi zarándokok nyernek. Több képnél teljes búcsú adatik. Gyónás, és áldozás nincs ren-

delve, sem bizonyos meghatározott imádság; hanem a ki ezen állomásokat ájtatosan látogatván, magának élénken szeme elé állítja a szenvédő, s meghaló Jézust, bűneit szívből megbánja, el van tökkélve erős fogadással magát megjobbitani, szóval: a bűnös embert e látogatásnál a kereszthez viszi, a keresztre feszíti, búcsút nyer. Azonban csak ő egyedül nyer búcsút. Az imádságok, mellyek a kereszti könyvben vannak, csak úgy tekinthetők, mint ama bot, mellyet a járásban gyakorlatlan kezébe vesz, s rá támaszkodik. Úgy veendők, mint más ájtatosságnál mondatni szokott könyörgések, mellyekhez szóról szóra nem kell ragaszkodni. Csak Útmutatásul vannak az áj tatosság irányában. A ki illy könyvvel nem bír, indítsa föl magában minden állomásnál a hitet, reményt, és szeretetet, mondjon egy vagy több miatyánkot, s üdvözletei: és eleget tesz az egyház szándékának, s búcsút nyer.